

KIBRIS DOSYASI JEOSTRATEJİK ÖNEMİ ve TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİ 2025

TEMEL POLİTİKA RAPORU

Bu raporun amacı, Anahtar Parti'nin, Kıbrıs Adası'nın jeostratejik önemini, güncel uluslararası konumunu ve Türk Dünyası ile olan ilişkiler çerçevesinde Türkiye'nin karşılaştığı diplomatik, güvenlik ve hukuki dinamikleri bütüncül bir bakışla analiz etmektir.

EDİTÖR

PROF.DR.SELMA YEL
ANAHTAR PARTİ MYK ÜYESİ

A
PARTİ

ANAHTAR PARTİ

AR-GE ve PARTİ İÇİ EĞİTİM OKULU BAŞKANLIĞI

Anahtar Parti Yayınları | *Anahtar Party Publications*

Hilal Mah. Rabindranath Tagore Cd. No:66, 06550 Ankara, Türkiye

Web: <https://anahtarparti.org> - eposta: arge@anahtarparti.org

Yayın Adı | *Publication Name* : Kıbrıs Dosyası: Jeostratejik Önemi ve Türk Dünyası İlişkileri

The Cyprus File: Its Geostrategic Importance And Relations with the Turkic World

Yayın No | *Publication Number* : 11

Yayın Serisi | *Publication Series* : AR-GE Temel Politika Serisi
R&D Core Policy Report Series

Seri No | *Serial Number* : 3

Editör | *Editor* : Prof. Dr. Selma Yel

Unvanı | *Title* : Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi/
Anahtar Parti MYK Üyesi
*Academic Member of the Gazi University/
Member of the Anahtar Party Central Executive Committee*

Kurumu | *Affiliation* : Gazi Üniversitesi/Anahtar Parti MYK
Gazi University/ Anahtar Party Central Executive Committee

Sertifika No | *Certificate Number* : 78848

Telif | *Copyright* : Anahtar Parti Yayınları | *Anahtar Party Publications*

Yayın Tarihi | *Publication Date* : 6 Haziran 2025 | *June 6th, 2025*

Yayın Yeri | *Place of Publication* : Ankara, TÜRKİYE

Yayın Türü | *Publication Type* : Editoryal Rapor | *Editorial Report*

Yayın Dili | *Language* : Türkçe | *Turkish*

Yayınlandığı Ortam | *Publishing Format* : PDF | *PDF*

Ebat | *Dimensions* : 15.5x23.5 cm

Baskı Sayısı | *Edition* : 1

Sayfa Sayısı | *Page Count* : 34

Atıf Bilgisi | *Cite as* : Yel, Selma (ed.), Kıbrıs Dosyası: Jeostratejik Önemi ve Türk Dünyası İlişkileri. Anahtar Parti Yayınları, 2025.

Kapak Tasarım | *Cover Design* : *AG graphics design*

Dizgi ve Mizanpaj | *Typesetting and Layout* : Burak AYTEKİN

Baskı Matbaası | *Printing Press* :

PARA İLE SATILAMAZ | *CANNOT BE SOLD WITH MONEY*

Tüm hakları Anahtar Parti'ye aittir. Yayıncının izni alınmadan kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması yapılamaz. Yalnızca kaynak gösterilerek kullanılabilir.

All rights belong to Anahtar Party. All or part of the book cannot be printed or multiplied electronically, mechanically or photocopied without the permission of the publisher. It can only be used by citing the source

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
Yönetici Özeti	02
Executive Summary	04
Giriş	06
Yöntem	06
1. Kıbrıs Adasının Tarihsel Arka Planı ve Güncel Statüsü	07
1.1. Adada İngiliz Hakimiyeti	07
1.2. BM Kararları ve Çözüm Çerçevesi	09
1.3. Adanın Güncel Statüsü ve İkili Devlet Yapısı	10
2. Türkiye İçin Kıbrıs'ın Önemi	11
2.1. Güvenlik ve Stratejik Boyut	11
2.2. Ekonomik ve Enerji Boyutu	11
2.3. Kültürel ve Toplumsal Bağlar	12
3. Kıbrıs Adasının Jeostratejik Önemi	14
3.1. Coğrafi Konum ve Bölgesel Etkisi	14
3.2. Askeri Üsler ve Küresel Güç Faktörü	15
3.3. Enerji Kaynakları ve Deniz Yetki Alanları Mücadelesi	16
3.4. Büyük Güçlerin Çatışma Alanı Olarak Kıbrıs	17
4. Muhtelif Teoriler Üzerine Değerlendirme: Kıbrıs'ın Küresel Siyasetteki Derin Önemi	18
4.1. İsrail'in Genişleme Stratejisinde Kıbrıs'ın Konumu	18
4.2. İngiltere'nin Küresel Stratejisinde Kıbrıs'ın Hayati Rolü	19
5. Küresel Çatışma Senaryolarında Kıbrıs'ın Kritik Önemi	21
5.1. Muhtemel Bir Dünya Savaşı Bağlamında Stratejik Değerlendirme	21
5.2. Türkiye'nin Trump Dönemi Stratejisi ve Avrupa'nın Tepkisi	22
5.3. Türk Devletleri ve Kıbrıs	23
5.4. Türk Devletleri Teşkilatı ve İslam Dünyası: Tutumlar ve Çifte Standartlar	25
5.5. Türkiye Öncelikli Neler Yapabilir?	27
5.6. Türkiye-KKTC Özerk Devlet Anlaşması Önerisi: Hukuki ve Siyasi Analiz	28
5.7. Diplomaside Pragmatizm: Geçici Gerilimlerin Ötesinde Düşünmek	32
Sonuç	33

Yönetici Özeti

Tarihsel Arka Plan

Kıbrıs Adası, Osmanlı'nın 1571'deki fethinden 20. yüzyıla dek Türk hâkimiyetinde kalmış, 1878 Berlin Anlaşması sonrası İngiltere'ye geçici olarak devredilmiş, 1914'te ise fiilen ilhak edilmiştir. Lozan Antlaşması'yla İngiliz egemenliği tanınmış ve 1960'ta Zürih-Londra Anlaşmaları ile Türk-Rum ortaklığına dayalı Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştur. Ancak Rumların "Enosis" (Yunanistan'a bağlanma) hayalleri, 1974'te EOKA-B darbesine yol açmış ve Türkiye 1960 Garanti Anlaşması çerçevesinde adaya müdahale ederek KKTC'nin fiili temellerini atmıştır.

Sorunun Mevcut Durumu

Kıbrıs, bugün hukuki açıdan tek egemenliğe sahip Kıbrıs Cumhuriyeti (GKRY) olarak tanınsa da fiilen iki ayrı yapıya sahiptir: Güneyde AB üyesi GKRY, kuzeyde sadece Türkiye'nin tanıdığı KKTC. BM'nin federasyon temelli çözüm önerileri Rumlarca reddedilmiş, 50 yılı aşkın süredir çözüm arayışları başarısız kalmıştır. Türk tarafı "egemen eşitlik" ilkesini savunurken, Rum tarafı "tek egemenlik"te ısrar etmektedir. Ada'daki Yeşil Hat fiili bölünmüşlüğü simgelemekte, askeri ve diplomatik gerilimler artarak sürmektedir.

Türk Dünyası ve İslam Coğrafyasında Tutumlar

Türkiye'nin yoğun çabalarına rağmen ne İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) ülkeleri ne de Türk Devletleri Teşkilatı üyeleri KKTC'yi tanımış; 2025 Semerkant Zirvesi'nde Türk cumhuriyetleri BM kararlarına bağlılıklarını beyan ederek hayal kırıklığı yaratmıştır. Bu tavır, ekonomik ve diplomatik çıkarların Türk kardeşlik söyleminin önüne geçtiğini göstermektedir.

Türkiye'nin Stratejik Seçenekleri

- **Kültürel Diplomasi ve Kamuoyu Yönetimi:** KKTC'nin Türk kamuoyunda ve dünyada daha fazla görünür kınması gereklidir.
- **Enerji İşbirliği ve Yatırımlar:** Güney Kıbrıs'ın Mısır, İsrail ve BAE ile yaptığı enerji anlaşmalarına karşılık, Türkiye KKTC üzerinden Doğu Akdeniz'de aktif enerji politikaları yürütmelidir.
- **Uluslararası Hukuk Temelli Anlatı:** 1960 Garanti Anlaşması ve Kıbrıs Türklerinin self-determinasyon hakkı temelinde yeni hukuk tezleri geliştirilmeli.
- **Türkiye-KKTC Özerk Devlet Modeli:** Radikal ama stratejik bir alternatif olarak değerlendirilebilir. Ancak ilhak değil; "özerklik çerçevesinde entegrasyon" ilkesi vurgulanmalıdır.
- **Çok Boyutlu Diplomasi:** Akademik, medya, kültür ve diaspora kanallarıyla KKTC'nin tanınma süreci çok aktörlü ve uzun soluklu yürütülmelidir.

özüm Önerileri

1. **Türk Devletleri Teşkilatı'nda KKTC'nin görünürlüğü artırılmalı**, gözlemcilikten tam üyeliğe geçiş için uzun vadeli bir strateji oluşturulmalıdır.
2. **İslam İşbirliği Teşkilatı nezdinde KKTC'ye görünür yardım ve eğitim projeleri** ile somut destek sağlanmalıdır.
3. **Türkiye, KKTC ile birlikte Mavi Vatan politikalarını güçlendirmeli**, ortak enerji projeleri geliştirmelidir.
4. **KKTC'nin ekonomik bağımsızlığı için Türkiye destekli altyapı ve finansal reformlar** yapılmalı, doğrudan yabancı yatırımlar çekilmelidir.
5. **Uluslararası kamuoyuna Kıbrıs Türk halkının mağduriyeti, haklılığı ve izolasyona karşı adalet arayışı** etkin biçimde anlatılmalıdır.

Sonuç ve Tavsiye

Kıbrıs meselesi, sadece bir ulusal dava değil; Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki bekasının, enerji politikalarının ve küresel güç statüsünün mihenk taşıdır. Bu nedenle Anahtar Parti gibi yeni siyasi aktörlerin, Kıbrıs politikasında ilkeli, vizyoner ve uluslararası dili iyi kullanan bir duruş sergilemesi elzemdir. Bu rapor ışığında; **partinin Kıbrıs politikalarını netleştirmesi, kamuoyuna sunması ve dijital mecralarda güçlü bir anlatım kampanyası başlatması** önerilmektedir.

Executive Summary

Historical Background

Located at the crossroads of Europe, Asia, and Africa, Cyprus has long held a central role in regional and global power struggles. Following Ottoman rule that began in 1571, the island was leased to Britain in 1878 and officially annexed in 1914. The 1960 Zurich and London Agreements established the Republic of Cyprus as a bi-communal partnership between Greek and Turkish Cypriots. However, the Greek Cypriot push for Enosis (union with Greece) led to a coup in 1974, prompting Turkey to intervene militarily under the rights of the Guarantee Agreement, laying the groundwork for the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC).

Current Problem

Cyprus remains divided de facto, with the south governed by the internationally recognized Republic of Cyprus and the north by the TRNC, which is only recognized by Turkey. Despite decades of UN-backed negotiations, the fundamental divergence remains: the Greek side insists on "single sovereignty," while the Turkish side advocates for "sovereign equality." UN-sponsored federative solution proposals have repeatedly failed, most notably the 2004 Annan Plan, which was rejected by the Greek Cypriots. The buffer zone (Green Line) continues to separate the two entities physically and politically.

Positions of the Turkic and Islamic World

Despite cultural and historical ties, no Turkic or Muslim-majority state—other than Turkey—has officially recognized the TRNC. The April 2025 Samarkand Summit marked a diplomatic setback, with Turkic states reaffirming their commitment to UN Resolutions 541 and 550, effectively endorsing the non-recognition of the TRNC. This has raised concerns in Ankara and Northern Cyprus about double standards and the lack of meaningful solidarity from "brotherly" nations.

Strategic Options for Türkiye

- **Public Diplomacy & Narrative Control:** The TRNC must be made more visible in international public opinion through coordinated media, academia, and cultural diplomacy.
- **Energy Alliances:** Turkey should counterbalance the GCA's growing energy ties with Egypt, Israel, and the UAE by intensifying joint initiatives with the TRNC.
- **Legal Frameworks:** Turkey must craft robust international legal arguments grounded in the 1960 Guarantee Agreement and the Turkish Cypriot right to self-determination.
- **Autonomous State Model:** Proposals for a Turkey-TRNC "Autonomous State Agreement" may offer an assertive, albeit controversial, diplomatic maneuver.
- **Multi-Layered Diplomacy:** The use of soft power in parallel with conventional diplomacy can gradually erode the international isolation of the TRNC.

Policy Recommendations

1. Strengthen TRNC's presence within the Organization of Turkic States (OTS), ideally transitioning from observer to full member status.
2. Mobilize the Organization of Islamic Cooperation (OIC) for tangible support—projects in education, aid, and culture—on the ground in Northern Cyprus.
3. Deepen maritime and defence integration between Turkey and the TRNC, reinforcing the Blue Homeland doctrine.
4. Prioritize economic independence through investment, trade diversification, and infrastructure support (e.g., water pipeline project).
5. Maintain consistent messaging on the just cause of Turkish Cypriots, particularly regarding isolation and equal sovereignty.

Conclusion and Strategic Imperative

Cyprus is not merely a national cause; it is a linchpin in Turkey's geopolitical future—militarily, economically, and diplomatically. As such, political actors like the Anahtar Party must articulate clear, principled positions and present them through modern communication channels. The path forward demands a foreign policy that is strategic, patient, assertive, and multidimensional.

Given current global dynamics—Israel's expansionism, post-Brexit UK ambitions, U.S. alternatives to China's Belt and Road (e.g., IMEC), and Turkey's own Development Road Initiative—Cyprus will only grow in importance. In this complex arena, Turkey's success depends on its ability to combine strategic patience, diplomatic agility, and visionary planning.

Giriş

Doğu Akdeniz'in kalbinde yer alan Kıbrıs Adası, tarih boyunca birçok uygarlığın ilgi odağı olmuş, stratejik konumu nedeniyle bölgesel ve küresel güçlerin hakimiyet mücadelesine sahne olmuştur. Günümüzde de bu jeopolitik önemi devam etmekte, ada üzerindeki statüko ve egemenlik mücadelesi, bölge aktörlerinin güvenlik politikalarını şekillendiren temel unsurlardan biri olmayı sürdürmektedir. Türkiye'nin milli davalarından biri olarak görülen Kıbrıs meselesi, özellikle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası tanınma çabaları bağlamında kritik bir diplomasi alanını temsil etmektedir. Bu rapor, adanın tarihsel arka planını, güncel hukuki statüsünü, jeostratejik önemini ve Türk dünyası ilişkileri çerçevesinde gelişen son diplomatik gelişmeleri kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Alanla ilgili ulaşılabilen kaynakların yanı sıra diplomatik ve bürokratik verilerin, ulusal ve uluslararası basındaki gelişmelerin imkanlar ölçüsünde kümülatif toplamı analiz edilerek uzun yıllara dayalı akademik hayatın kazandırmış olduğu kişisel bilgi ve deneyimle birleştirilmiş ve bir "rapor" haline getirilmiştir. Doğrudan akademik kaynaklara başvurulmamakla birlikte, raporda herhangi bir anakronik hata yoktur. Raporun büyük kısmı "analiz ve değerlendirme" şeklinde olduğu için, klasik akademik dil ve anlatımdan uzak durmaya gayret edilmişse de, bilimsel bir üslup çalışmanın geneline hakimdir.

1. Kıbrıs Adasının Tarihsel Arka Planı ve Güncel Statüsü

1.1. Adada İngiliz Hakimiyeti

Osmanlı Devleti'nin isabetli bir öngörü ile Süveyş Kanalı projesini onaylamış olması dönemin emperyalist imparatorluğu İngiltere'yi endişeye sevk ederek Mısır ve Kıbrıs üzerinde hakimiyet kurma kararına sevk etmiştir. 1869'da **Süveyş Kanalı** açıldığında Mısır'ı **Avrupa–Hindistan arasındaki en stratejik bölge** haline getirmiş olsa da kanal inşası ve modernleşme çabaları nedeniyle Mısır **ağır dış borç altına girmiş olup bu tarihte Mısır, hukuken Osmanlı Devleti'ne bağlı**, ancak **fiilen özerk** bir eyalettir. (Kanal İstanbul için de benzeri ihtimaller mevcuttur)

Müteakiben Mısır yönetimi 1876'da iflas ettiğini ilan etmiş ve **İngiltere ve Fransa**, Mısır maliyesine (Dual Kontrol) Çift Mali Denetim ile koymuşlardır. Sırada Kıbrıs vardır. Nitekim bunun için de fırsat gecikmeden ortaya çıkacaktır. Yine İngilizlerin teşvik ve desteği ile Rusya Osmanlı Devleti'ne savaş ilan edecektir. Meşrutiyet'in o belirsiz siyasi ortamı içinde girilen savaşta ağır bir yenilgi alınacak ve Rusya, 1877–78 Osmanlı–Rus Savaşı (93 Harbi) sonrasında Ayastefanos Anlaşmasıyla çok fazla imtiyaz elde edecektir. Bunun sonucunda da Osmanlı, İngiltere'ye "Rusya'ya karşı destek" karşılığında Kıbrıs'ı "geçici olarak" bırakmayı kabul etmek zorunda kalacaktır. Yani Kıbrıs Osmanlı'ya ait kalacak ancak İngiltere belli bir kira karşılığında adanın yönetimini üstlenecektir. Bu kira bedeli de Osmanlıya değil savaş tazminatı olarak Rusya'ya ödenecektir. Böylece İngiltere'nin desteği ile Ayastefanos Anlaşması iptal edilmiş ve Berlin Anlaşması kabul edilmiştir. İngiltere de bu destek karşılığında istediğini almış olup temel amacı:

- Kıbrıs üzerinden Doğu Akdeniz'de üs kurmak,
- Kıbrıs'ı kiralarak Hindistan yolunu güvenceye almak,
- Osmanlı'yı destekler gibi görünerek bölgede nüfuz alanını güçlendirmektir.

İngiltere, Ada'da kendi yönetimini kurduktan sonra genel valiler vasıtası ile İngiliz hukuk sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Hemen arkasından da Ada'da **Türk ve Rum halk arasında** sosyopolitik ve arazi mülkiyetindeki denge İngiltere'nin tarafgir uygulamalarıyla Türkler aleyhine değişmeye başlamıştır. Ada Rumları kendi lehlerine olduğunu düşündükleri İngiliz yönetiminden istifade ederek cebir ve zorlamalarla Müslümanları Anadolu'ya göçe zorlayarak ada nüfusunu kendi lehlerine azaltma çabası içine girmişlerdir. 5 Kasım 1914'te Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle birlikte de İngiltere, Kıbrıs'ı resmen ilhak etmiştir. Mondros Mütarekesi'ni müteakiben başlayan Millî Mücadele sürecinde de ada Müslümanları üzerindeki Rum baskı ve tedhişi artarak devam etmiştir. 24 Temmuz 1923 Lozan Anlaşması'nın 20. maddesi ile TBMM Kıbrıs üzerindeki İngiliz hakimiyetini meşru kabul etmek zorunda kaldığı için 1925'den itibaren Kıbrıs İngiltere kolonisi haline gelmiştir.

Kıbrıs Türkleri için hayat bu aşamadan sonra daha da zorlaşmaya başlamış olup Rumlar Enosis ideali kapsamında adanın Rumluğunu savunarak Yunanistan'a bağlanma çabası içine girmiştir. Bu noktada Yunanistan ve özellikle de Yunan Ortodoks kilisesi de bu eylem ve taleplere uluslararası merkezlerde destek olmaya başlamıştır. Silahlı eylemlerin giderek artması üzerine İngiltere ara bir çözüme rıza göstermek zorunda kalmış ve 19 Şubat 1959'da Zürih anlaşması ile adadaki çatışmayı sona erdirmeye çalışmıştır. Türk ve Yunan taraflarının katılımı olmaksızın İngiltere, her iki tarafın da kabul edeceği Kıbrıs anayasasının ana hatlarını tespit ettiği gibi Yunanistan ve Türkiye'nin yanı sıra İngiltere de adanın bütünlüğünün garantörleri olarak atanmıştır.

Zürih anlaşmasının önemli maddelerinden bazıları şunlardır:

- Kıbrıs bağımsız bir devlet haline gelecektir.
- Hem taksim hem de Enosis yasaklanmalıdır.
- Yunan ve Türk askerî güçleri, yaklaşık 3:2 oranında, Kıbrıs'ta her zaman hazır bulunacaklardır. Her iki kuvvet de Yunanistan, Türkiye ve Kıbrıs olmak üzere üç ülkenin dışişleri bakanlarına hesap verecektir.
- Başkan, Kıbrıs Rum nüfusu tarafından seçilen bir Kıbrıslı Rum, Başkan Yardımcısı ise Kıbrıs Türk nüfusu tarafından seçilen bir Kıbrıslı Türk olacaktır.
- Kabinede Başkan tarafından seçilen yedi Kıbrıslı Rum ve Başkan Yardımcısı tarafından seçilen üç Kıbrıslı Türk yer alacaktır.
- Kararlarda salt çoğunluk aranacak, ancak hem Başkan hem de Başkan Yardımcısı veto hakkına sahip olacaktır.
- İngiltere garantör devlet olarak kalacak ve her iki askeri üssünü de muhafaza edecektir. (Halen bu üsler devam etmektedir)

1960 Anlaşmaları ve Garantörlük Rejimi

İngiliz sömürgesi sonrası dönemde Zürih Anlaşması kapsamında Kıbrıs Cumhuriyeti, 1960 yılında adanın iki ana toplumu olan Türkler ve Rumlar arasında ortaklık temelinde inşa edilmiş bir devlet yapısıyla kurulmuştur. Zürih ve Londra'da imzalanan Kuruluş Anlaşması ve Garanti Antlaşması (1959), yeni cumhuriyetin temel hukuki çerçevesini oluşturmuştur. İngiltere, Yunanistan ve Türkiye garantör devletler olarak Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve anayasal düzenini koruma sorumluluğunu üstlenmişlerdir.

Garantörlük rejiminin en önemli özelliklerinden biri yukarıda da izah edildiği üzere Kıbrıs Cumhuriyeti'nin başka bir devletle birleşmesini (örneğin Yunanistan ile Enosis) veya adanın bölünmesini (taksim) teşvik edecek faaliyetlerin yasaklanmasıdır. Bu, aslında adanın jeostrateji bakımından bir "nötr bölge" olarak kalmasını amaçlayan realpolitik bir karardır. Ancak bu denge durumu uzun ömürlü olamamış, 1963'te Cumhurbaşkanı Makarios'un anayasada değişiklik önerisiyle başlayan süreçte Türkler devlet mekanizmasından dışlanmış, iki toplum arası çatışma yoğunlaşmıştır.

Bu süreçte Ada Müslümanlarına yönelik Rum baskı ve zulmü giderek artmaya başlayınca Türkiye karşı baskı ve hatta adaya müdahaleyi düşünmeye başlamışsa da, tarihte ABD-Türkiye ilişkilerinde ciddi bir kırılmaya sebep olan "Johnson Mektubu" süreci yaşanmıştır. ABD Başkanı Lyndon B. Johnson tarafından Türkiye Başbakanı İsmet İnönü'ye 5 Haziran 1964 tarihinde gönderilen, Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesini önlemek amacıyla yazılmış mektupta nezaket kurallarını aşan bir biçimde Türkiye tehdit edilerek böylesi bir müdahalede ABD silahlarının asla kullanılmayacağı ifade edilmiştir. Belki de Türkiye'nin aklını başına getiren ve müttefiklik görüntüsü altında tam teslimiyetin ülkenin aslında istiklaline ciddi bir tehdiye dönüştüğü anlaşılmış ve özellikle askeri sanayide küçük adımlarla da olsa millileşme sürecini başlatmıştır.

Ada üzerinde Türklerin haklarının sürekli haklarının gasp edilmesi, katliamlara uğratarak göçe zorlanmaları ve Türkiye'nin aktif bir karşılık verememesi Yunanistan'ı daha da cesaretlendirmiştir. **Müteakiben 15 Temmuz 1974'te Yunanistan destekli EOKA-B örgütü**, bu çatışma ortamından istifade ederek Kıbrıs Cumhurbaşkanı **Makarios'a karşı bir darbe gerçekleştirmiştir**. Darbenin arkasında **Yunanistan'daki askeri cunta ve EOKA-B lideri Nikos Sampson** vardır. Akritas Planı adı verilen bir plan doğrultusunda Kıbrıs Rum liderliği adanın kontrolünü tamamen ele geçirme amacındadır. Hemen arkasından da Kıbrıs Cumhuriyeti'nin anayasasına ve kuruluş anlaşmalarına aykırı biçimde, tüm adayı temsil ettiğini iddia eden tek taraflı bir Rum yönetimi ortaya çıkmıştır. Açık bir şekilde hukuk gasp edilmiş olmasına rağmen Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Mart 1964'te aldığı 186 sayılı karar ile fiilen Kıbrıs Rum yönetimini adanın tek meşru hükümeti olarak muhatap almaya başlamış ve zamanla bu durum pekişmeye başlamış ve Kıbrıs Rum yönetimi Kıbrıs'ın tek hükümeti olarak kabul görmüştür.

Türkiye'nin 1974'teki askeri müdahalesi, işte bu garantörlük hakları çerçevesinde gerçekleşmiştir. Yunanistan'daki askeri cunta rejiminin desteklediği EOKA-B örgütünün adada darbe yapması ve Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlama girişimleri, Türkiye'nin meşru müdahalesine zemin hazırlamıştır. Türkiye bu müdahaleyi, garantörlük hakkına dayandırmış ve uluslararası hukuk açısından meşru müdafaa kapsamında değerlendirmiştir. Bu tarihsel bağlam, günümüzde devam eden statüko tartışmalarında Türkiye'nin Kıbrıs tezlerinin temelini oluşturmaktadır.

1.2. BM Kararları ve Çözüm Çerçevesi

Kıbrıs sorununun uluslararası hukuki zemini büyük ölçüde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin çeşitli kararlarıyla şekillenmiştir. Bu bağlamda en çok referans verilen kararlar, *18 Kasım 1983 tarihli 541 ve 550 sayılı* kararlardır. Bu kararlar, 1983'te ilan edilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bağımsızlık ilanını "*geçersiz*" saymakta ve uluslararası toplumu bu devleti tanımamaya çağırmaktadır.

BM çerçevesinde soruna çözüm arayışları süreklilik arz etmiş, en somut çözüm planı olan 2004 tarihli Annan Planı, Kıbrıs Rum kesiminin referandumda reddetmesi nedeniyle hayata geçirilememiştir. 2025 yılında ise Birleşmiş Milletler, 2771 sayılı kararı ile adadaki Barış Gücü'nün görev süresini 2026'ya kadar uzatmış ve taraflara "*iki bölge, siyasal eşitlik temelinde federasyon*" ilkesine dayalı çözüm çağrısında bulunmuştur. Bu çağrı, BM'nin halen "*federatif yapı*" üzerinden bir çözüm öngördüğünü göstermektedir.

Ancak bu diplomatik çağrılar, dünyanın Kıbrıs sorununa bakışını yansıtsa da, aslında adada 50 yılı aşkın süredir fiilen var olan bölünmüşlük gerçeğini değiştirememektedir. BM'nin önerdiği "federatif" yapının taraflar arasında nasıl yorumlandığı ve uygulanabileceği konusundaki derin görüş ayrılıkları, özüksüzlüğün temel nedenlerinden biridir. Rum tarafı "tek egemenlik" vurgusu yaparken, Türk tarafı "egemen eşitlik" prensibini öne çıkarmaktadır. Bu kavramsal farklılıklar, müzakerelerin tıkanmasına yol açmaktadır.

1.3. Ada'nın Güncel Statüsü ve İkili Devlet Yapısı

Kıbrıs Adası'nın güncel statüsü, hukuki durum ile fiili durum arasındaki ayrıma dayanmaktadır. Uluslararası hukuk açısından, Kıbrıs Cumhuriyeti halen adanın tamamını temsil eden tek yasal devlet olarak kabul edilmektedir. Nitekim bu devlet, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği dahil tüm uluslararası örgütlerde adanın tek temsilcisi olarak görünmektedir. 2004'te Kıbrıs Cumhuriyeti adıyla AB'ye tam üye olan bu yapı, fiilen adanın sadece güney kısmını kontrol etmektedir.

Öte yandan adanın kuzeyinde, 15 Kasım 1983'te bağımsızlığını ilan eden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bulunmaktadır. KKTC, kendi parlamentosu, hükümeti, yargı sistemi ve diğer devlet kurumlarıyla fiilen işleyen bir devlet yapısına sahiptir. Ancak uluslararası tanınma açısından yalnızca Türkiye tarafından resmen tanınmaktadır. Bu durum, KKTC'nin dış ilişkilerini büyük ölçüde Türkiye üzerinden yürütmesine, ekonomik ve diplomatik olarak Ankara'ya bağımlı olmasına yol açmaktadır.

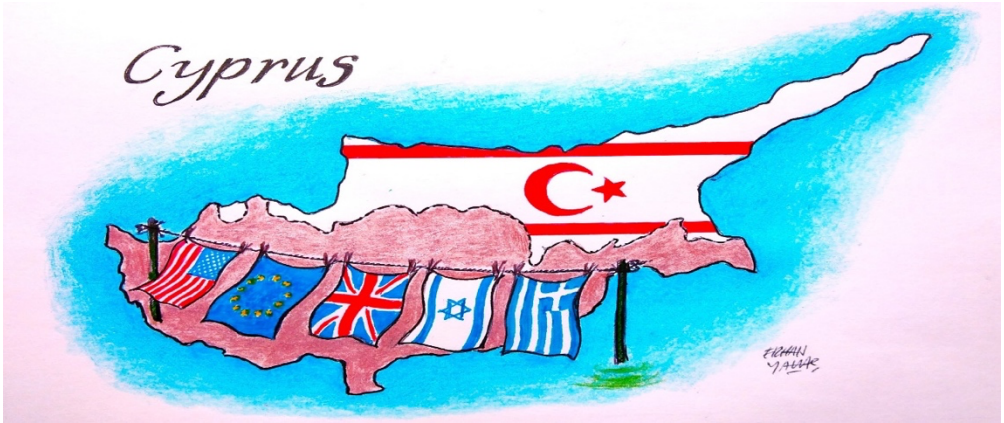
Adanın bölünmüşlüğünü somutlaştıran *Yeşil Hat* veya *Tampon Bölge*, Birleşmiş Milletler Barış Gücü'nün kontrolünde bir sınır işlevi görmektedir. 180 km uzunluğundaki bu hat, adanın kuzey ve güney kesimlerini fiziksel olarak ayırmaktadır. 2003 yılından bu yana sınır geçişlerine izin verilmesi, iki toplum arasındaki teması artırmış olsa da, politik açıdan bölünmüşlüğü ortadan kaldıramamıştır.

Bu ikili devlet yapısı, Doğu Akdeniz'deki güç dengelerini ve enerji politikalarını doğrudan etkilemektedir. Kıbrıs Rum Yönetimi, AB üyeliği ve uluslararası tanınmışlık avantajını kullanarak bölgedeki enerji kaynaklarının araştırılması ve işletilmesi konusunda tek taraflı adımlar atabilmektedir. Türkiye ve KKTC ise bu girişimlere karşı kendi deniz yetki alanlarını koruma refleksiyle hareket etmekte, bu da bölgede gerilim yaratmaktadır.

2. Türkiye İçin Kıbrıs'ın Önemi

2.1. Güvenlik ve Stratejik Boyut

Kıbrıs, Türkiye'nin ulusal güvenlik stratejisinde merkezi bir konuma sahiptir. Ada, Türkiye'nin güney kıyılarına sadece 40 mil uzaklıkta yer almakta olup, tarihsel olarak "*Türkiye'nin yumuşak karnı*" olarak nitelendirilmiştir. Stratejik açıdan bakıldığında, adanın tamamının düşman bir güç tarafından kontrol edilmesi durumunda Türkiye'nin Akdeniz'e erişimi ciddi şekilde kısıtlanabilir, güney sahillerinin güvenliği tehlikeye girebilir. Türkiye'nin KKTC'de 40 bin asker bulundurması (kolordu), bu ihtiyacın somut bir göstergesidir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin adadaki varlığı, hem Kıbrıs Türk toplumunun güvenliğini sağlamak hem de Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki askeri projeksiyon gücünü desteklemektedir. Bu askeri varlık, aynı zamanda *Türkiye'nin garantörlük haklarının fiili bir uzantısı* olarak değerlendirilmektedir.

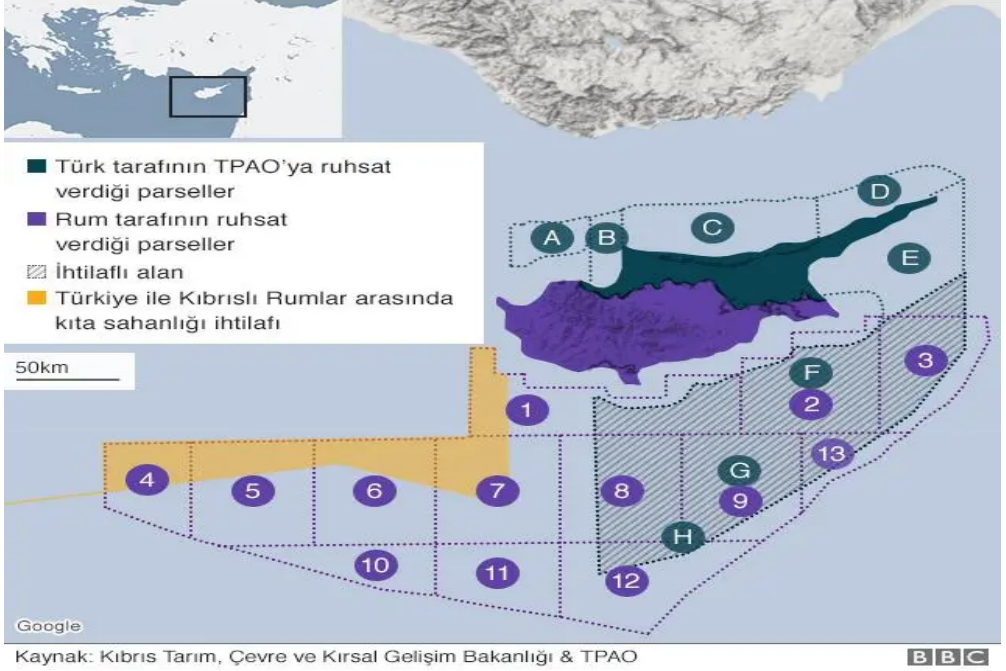
Güvenlik boyutunun bir diğer önemli unsuru, Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanları mücadelesidir. Türkiye'nin "*Mavi Vatan*" doktrini kapsamında tanımladığı deniz yetki alanları, adanın etrafındaki münhasır ekonomik bölge ilanlarıyla doğrudan alakalıdır. KKTC'nin varlığı ve Türkiye ile imzaladığı kıta sahanlığı anlaşmaları, Türkiye'nin bölgedeki deniz alanlarına ilişkin iddialarını güçlendirmektedir. Aksi takdirde, Kıbrıs'ın tamamı üzerinde Rum yönetiminin hakimiyet kurması durumunda, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki manevra alanı ciddi şekilde daralacaktır.

2.2. Ekonomik ve Enerji Boyutu

Kıbrıs'ın Türkiye için öneminin bir diğer boyutu, Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarına erişim ve bunların taşınması konusundaki stratejik konumudur. Son yıllarda bölgede keşfedilen doğal gaz rezervleri, Türkiye gibi enerji ithalatına bağımlı bir ülke için önemli bir kazanımdır. Özellikle İsrail'in Tamar ve Leviathan, Kıbrıs'ın Afrodit, Mısır'ın Zohr gibi büyük doğal gaz sahaları, bölgeyi küresel enerji piyasasının yeni odaklarından biri haline getirmiştir. Bu

bağlamda Türkiye, KKTC üzerinden Doğu Akdeniz enerji denklemine *dahil olmaya çalışmaktadır*. 2011 yılında KKTC ile imzalanan kıta sahanlığı anlaşması ve sonrasında başlatılan hidrokarbon arama faaliyetleri, Türkiye'nin bu alandaki kararlılığını göstermektedir. Öte yandan, Kıbrıs Rum Yönetimi'nin İsrail ve Mısır gibi ülkelerle geliştirdiği enerji işbirlikleri ve EastMed boru hattı projesi gibi girişimler, *Türkiye'yi bölge enerji denkleminin dışında bırakma potansiyeli* taşımaktadır.

Doğu Akdeniz'deki ihtilaflı parseller

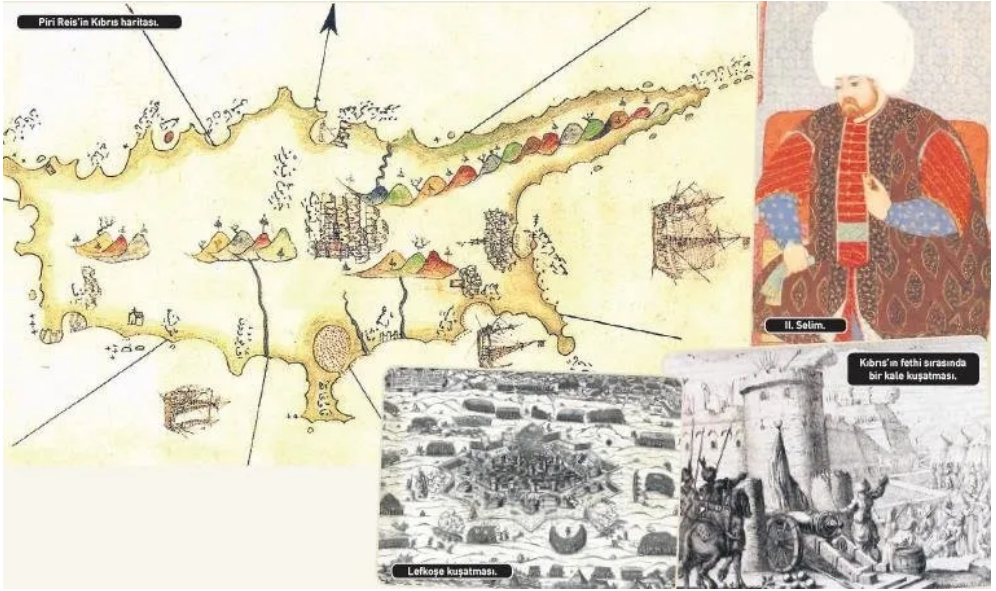

Ekonomik ilişkiler açısından bakıldığında, KKTC'nin dış ticaret hacminin büyük bölümünün Türkiye ile gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye, KKTC'nin en büyük ticaret ortağı olmasının yanı sıra, turizm, eğitim ve altyapı yatırımları konusunda da adaya önemli katkılar sağlamaktadır. Türkiye'nin KKTC ekonomisine yıllık mali yardımları ve altyapı destekleri, adanın ekonomik kalkınmasında kritik rol oynamaktadır. Buna örnek olarak, Türkiye'nin finanse ettiği su temin projesi gösterilebilir. 2015 yılında tamamlanan bu proje ile Türkiye'den KKTC'ye deniz altından boru hattıyla su taşınmaya başlanmış, adanın kronik su sorununun çözümünde önemli bir adım atılmıştır.

2.3. Kültürel ve Toplumsal Bağlar

Türkiye ile Kıbrıs Türk toplumu arasındaki ilişkiler, salt siyasi veya ekonomik boyutlarla sınırlı değildir. İki toplum arasında güçlü tarihsel, kültürel ve demografik bağlar bulunmaktadır. Girişte de bahsedildiği üzere *Osmanlı Devleti'nin 1571'de adayı fethiyle başlayan Türk varlığı*,

adanın demografik ve kültürel yapısını kalıcı olarak değiştirmiştir. Günümüzde de Kıbrıs Türkleri, Türkiye ile ortak dil, din, tarih ve kültür değerlerini paylaşmakta olup kültür ve gönül coğrafyasının başat bölgelerinden birisidir.

Bu kültürel yakınlık, eğitim alanında da kendini göstermektedir. KKTC'deki yükseköğretim kurumlarında okuyan binlerce Türkiyeli öğrenci, iki toplum arasındaki etkileşimi güçlendirmektedir. Ayrıca, KKTC vatandaşlarının Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı edinebilmeleri ve Türkiye'deki seçimlerde oy kullanabilmeleri, siyasi bağların da güçlü olduğunu göstermektedir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2025 yılında KKTC'de açılışını yaptığı yeni Cumhurbaşkanlığı Sarayı, Türkiye'nin adaya verdiği önemi ve desteği simgeleyen somut bir örnektir. Bu tür sembolik jestler, Türkiye'nin "yavru vatan" olarak nitelendirdiği KKTC'ye olan bağlılığını pekiştirmektedir. Türkiye'nin bu duruşu, Kıbrıs Türk toplumunun kimlik algısında ve siyasi tercihlerinde belirleyici bir faktör olmaya devam etmektedir.

3. Kıbrıs Adasının Jeostratejik Önemi

3.1. Coğrafi Konum ve Bölgesel Etkisi

Kıbrıs Adası, Akdeniz'in doğusunda, stratejik bir kavşak noktasında konumlanmıştır. Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının kesişim noktasında yer alan ada, tarih boyunca bu üç kıtaya hâkim olmak isteyen güçlerin ilgi odağı olmuştur. Coğrafi olarak Akdeniz'in üçüncü büyük adası olan Kıbrıs (9.251 km²), bu konumuyla bölgesel güç dengelerini doğrudan etkileme potansiyeline sahiptir. Adanın jeostratejik önemi, büyük ölçüde Süveyş Kanalı'ndan Cebelitarık Boğazı'na uzanan deniz ticaret yollarının ortasında yer almasından kaynaklanmaktadır. Bu konum, Kıbrıs'ı özellikle enerji nakil hatları ve deniz ticareti açısından kilit bir geçiş noktası haline getirmektedir. Dünya deniz ticaretinin önemli bir bölümünün geçtiği bu güzergâhta, Kıbrıs adeta bir "sabit uçak gemisi" işlevi görmektedir.

Bölgesel etki açısından bakıldığında, Kıbrıs'ın Ortadoğu'daki kriz ve çatışmalara müdahale imkânı sağlayan bir ileri üs niteliği taşıdığı görölmektedir. Daha farklı bir metaforla açıklamak gerekirse ABD vb. ölkeler için bir uçak gemisi gibi düşünölebilir. Nitekim 2006'daki Lübnan Savaşı sırasında Almanya, İngiltere ve ABD gibi NATO ölkeleri, vatandaşlarını tahliye operasyonları için Kıbrıs'taki üslerden faydalanmıştır. Ada, Suriye iç savaşı boyunca da benzer şekilde lojistik bir merkez olarak kullanılmıştır. Bu örnekler, Kıbrıs'ın bölgesel krizlerde oynadığı kilit rolünü açıkça göstermektedir.

Doğu Akdeniz'deki güç mücadelesinde Kıbrıs'ın rolü, sadece coğrafi konumuyla sınırlı değildir. Ada aynı zamanda, bölgedeki ideolojik ve jeopolitik rekabetlerin kesiştiği bir alandır. Türkiye-Yunanistan rekabeti, Rusya-Batı gerilimi ve son yıllarda artan Çin etkisi, Kıbrıs'ın

stratejik önemini daha da artırmaktadır. Özellikle Rusya'nın Suriye'deki varlığı ve Doğu Akdeniz'deki deniz gücü projeksiyonu, adanın NATO için stratejik değerini yükseltmektedir.

3.2. Askeri Üsler ve Küresel Güç Faktörü

Kıbrıs Adası, barındırdığı askeri üsler nedeniyle küresel güç mücadelesinde önemli bir faktördür. Adada halen iki İngiliz Üs Bölgesi (Sovereign Base Areas- SBA) bulunmaktadır: Akrotiri ve Dikelya. Toplam 254 km²'lik bir alanı kaplayan bu üsler, 1960 Kuruluş Antlaşmaları çerçevesinde İngiltere'nin egemenliğinde kalmıştır. Stratejik öneme sahip bu üsler, özellikle İngiltere'nin ve genel olarak Batı ittifakının Ortadoğu'daki operasyonları için hayati değer taşımaktadır. Aşağıda bu üslerin bulunduğu görsel bulunmaktadır.

Akrotiri Üssü'nün (RAF Akrotiri) önemi, özellikle IŞİD'e karşı yürütülen hava harekâtlarında belirgin şekilde ortaya çıkmıştır. Bu üs, İngiltere'nin Suriye ve Irak'taki hava operasyonlarının ana hareket noktası olmuştur. Benzer şekilde, bu üsler istihbarat toplama ve elektronik gözetleme faaliyetleri için de kritik merkezler olarak kullanılmaktadır. Adanın doğu Akdeniz'deki konumu, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki gelişmeleri izlemek için ideal bir gözetleme platformu sunmaktadır.

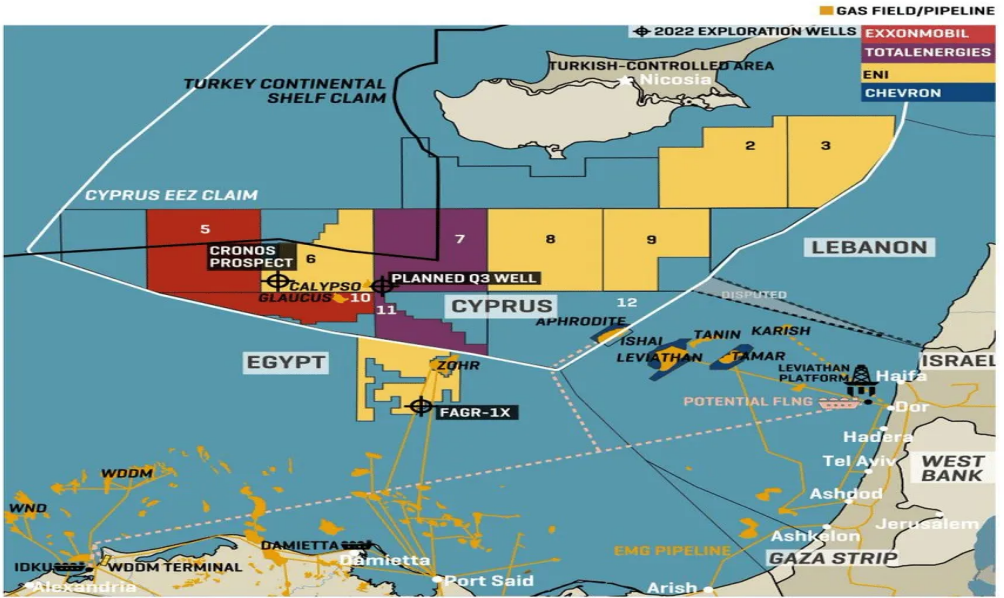
Türkiye'nin KKTC'de konuşlandığı askeri güç de adanın stratejik öneminin bir diğer boyutudur. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin adadaki varlığı, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki stratejik çıkarlarını korumak için kritik bir araçtır. Özellikle deniz yetki alanları ve enerji kaynakları konusundaki anlaşmazlıklarda, bu askeri varlık caydırıcı bir unsur olarak işlev görmektedir.

ABD'nin Kıbrıs'a yönelik artan ilgisi de adanın küresel jeostratejik önemini yansıtmaktadır. 2022'de Washington'un Kıbrıs'a yönelik silah ambargosunu kaldırması, bölgedeki Amerikan stratejisinde bir değişime işaret etmektedir. ABD, özellikle Rusya'nın Suriye üzerinden Doğu Akdeniz'de artan varlığına karşı, Kıbrıs'ı dengeleyici bir faktör olarak değerlendirmektedir. Bu gelişme, adanın NATO-Rusya rekabetinde artan önemini göstermektedir.

3.3. Enerji Kaynakları ve Deniz Yetki Alanları Mücadelesi

Son yıllarda Doğu Akdeniz'de keşfedilen hidrokarbon kaynakları, bölgedeki jeopolitik dengeleri yeniden şekillendirmiştir. İsrail'in Tamar (280 milyar m³) ve Leviathan (620 milyar m³), Kıbrıs'ın Afrodit (129 milyar m³), Mısır'ın Zohr (850 milyar m³) sahalarındaki keşifler, bölgeyi küresel enerji jeopolitiğinin yeni bir odak noktası haline getirmiştir. Bu keşiflerle birlikte, bölge ülkeleri arasında deniz yetki alanlarının sınırlandırılması ve enerji kaynakların işletilmesi konusunda yoğun bir rekabet başlamıştır. Enerji nakil hatlarını gösteren ilgili harita aşağıda bilgilerinize sunulmuştur.

Cyprus Key Offshore Gas Infrastructure & Planned Pipeline Routes

Kıbrıs adası, bu enerji mücadelesinin tam merkezinde yer almaktadır. Kıbrıs Rum Yönetimi'nin adanın güney ve güneydoğusundaki alanlarda tek taraflı olarak ilan ettiği münhasır ekonomik bölge ve hidrokarbon arama ruhsatları, Türkiye ve KKTC tarafından şiddetle reddedilmektedir. Türkiye, hem kendi kıta sahanlığının ihlal edildiği gerekçesiyle hem de KKTC'nin haklarını korumak adına bu faaliyetlere karşı çıkmaktadır. Bu durum, bölgede zaman zaman askeri gerilimlere yol açmaktadır.

Enerji kaynaklarının Avrupa'ya taşınması konusundaki rekabet de Kıbrıs'ın stratejik önemini artırmaktadır. *EastMed Boru Hattı Projesi*, İsrail ve Kıbrıs'taki doğal gazı Yunanistan üzerinden Avrupa'ya taşımayı hedeflemektedir. Bu proje, Türkiye'yi bypass ederek enerji naklinin gerçekleştirilmesini öngörmekte, bu da Türkiye'nin enerji geçiş ülkesi olma hedefine ters düşmektedir. Türkiye, buna alternatif olarak KKTC üzerinden gazın Türkiye'ye ve oradan da Avrupa'ya taşınmasını savunmaktadır.

Deniz yetki alanları mücadelesinde, Türkiye'nin "Mavi Vatan" doktrini kapsamında tanımladığı deniz alanları ile Yunanistan ve GKRY'nin MEB iddiaları keskin bir şekilde çatışmaktadır. Bu anlaşmazlık, sadece ekonomik değil, aynı zamanda güvenlik boyutu da olan bir sorundur. Deniz alanlarının kontrolü, askeri hareket serbestisi ve bölgesel nüfuz açısından kritik önem taşımaktadır. Kıbrıs adası, bu mücadelenin merkezinde yer alarak, bölgesel güç dengelerini doğrudan etkilemektedir.

3.4. Büyük Güçlerin Çatışma Alanı Olarak Kıbrıs

Kıbrıs, tarih boyunca büyük güçlerin rekabet alanı olmuştur ve günümüzde de bu özelliğini korumaktadır. Soğuk Savaş döneminde Doğu ve Batı blokları arasındaki rekabette stratejik bir konum işgal eden ada, bugün farklı küresel aktörlerin nüfuz mücadelesine sahne olmaktadır. Bu bağlamda, ABD, Rusya, Çin ve AB'nin bölgedeki politikaları, adanın jeostratejik önemini daha da artırmaktadır.

ABD'nin Doğu Akdeniz stratejisinde Kıbrıs, giderek daha belirgin bir rol oynamaktadır. Washington'un 2022'de adaya yönelik silah ambargosunu kaldırması, Kıbrıs Rum Yönetimi ile askeri iş birliğini geliştirme niyetinin bir göstergesidir. ABD, özellikle Rusya'nın Suriye üzerinden bölgede artan etkisine karşı Kıbrıs'ı potansiyel bir dengeleyici faktör olarak değerlendirmektedir. Ayrıca, Doğu Akdeniz Gaz Forumu gibi oluşumlara destek vererek, bölgedeki enerji kaynaklarının Batı yanlısı bir çerçevede değerlendirilmesini hedeflemektedir.

Rusya, her ne kadar adada doğrudan askeri varlık göstermese de, Suriye'deki Tartus ve Hmeymim üsleri üzerinden Doğu Akdeniz'de etkinliğini artırmaktadır. Moskova, özellikle enerji şirketleri aracılığıyla bölgedeki hidrokarbon kaynaklarının araştırılması ve işletilmesinde rol almaya çalışmaktadır. Rusya'nın Kıbrıs Rum Yönetimi ile geleneksel olarak iyi ilişkileri, adanın jeopolitik denkleminde Moskova'ya belirli avantajlar sağlamaktadır.

Çin'in Doğu Akdeniz'deki varlığı ise daha çok ekonomik ve ticari boyuttadır. Pekin'in "Kuşak ve Yol İnisiyatifi" kapsamında, bölgedeki liman ve altyapı yatırımlarına gösterdiği ilgi artmaktadır. Örneğin, Yunanistan'daki Pire Limanı'na yaptığı yatırımlar, Çin'in bölgedeki uzun vadeli stratejik hedeflerini yansıtmaktadır. Kıbrıs da, Çin'in bu genişleme stratejisinde potansiyel bir durak olarak değerlendirilmektedir. Avrupa Birliği'nin rolü ise, özellikle Kıbrıs Rum Yönetimi'nin 2004'te AB üyesi olmasıyla birlikte daha belirgin hale gelmiştir.

4. Muhtelif Teoriler Üzerine Değerlendirme: Kıbrıs'ın Küresel Siyasetteki Derin Önemi

Kıbrıs Adası'nın jeostratejik önemini analiz ederken, yalnızca resmi ve genel kabul görmüş paradigmalara sınırlı kalmak, adanın küresel siyasetteki gerçek rolünü kavramak için yetersiz kalabilir. Bu bölümde, daha az dillendirilmekle birlikte stratejik çevrelerde tartışılan ve adanın uluslararası ilişkilerdeki konumunu farklı açılardan değerlendiren muhtelif teorilere değineceğiz. Bu teoriler, Kıbrıs'ın yalnızca bölgesel değil, küresel güç dengelerindeki kritik rolünü daha kapsamlı anlamamıza yardımcı olacaktır.

4.1. İsrail'in Genişleme Stratejisinde Kıbrıs'ın Konumu: Arz-ı Mevut Doktrini ve Doğu Akdeniz Vizyonu

İsrail'in bölgesel politikalarını anlamlandırmaya çalışırken, sıklıkla referans verilen ancak akademik çevrelerde tartışmalı bulunan "Arz-ı Mevud" (Vadedilmiş Topraklar) doktrini, bazı stratejik analistlerce İsrail'in agresif genişleme stratejisinin ideolojik temeli olarak değerlendirilmektedir. Bu doktrin, Tevrat'ta tanımlanan ve Nil'den Fırat'a uzanan geniş bir coğrafyayı kapsamakta, bazı yorumlarda Kıbrıs Adası'nı da içine almaktadır. İsraili milliyetçi grupların bir kısmının Kıbrıs'ı "Büyük İsrail" vizyonunun parçası olarak gördüğu iddiası artık gizlenemez bir gerçektir.

Bu teorik çerçeveyi destekleyen somut gelişmelerden biri, İsrail'in son yıllarda Kıbrıs Rum Yönetimi ile geliştirdiği derin askeri ve enerji iş birlikleridir. 2020'den bu yana iki ülke arasında gerçekleştirilen ortak askeri tatbikatlar, İsrail'in adaya yönelik stratejik ilgisinin göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Ayrıca, Doğu Akdeniz Gaz Forumu kapsamında şekillenen İsrail-

GKRY-Yunanistan ittifakı ve EastMed boru hattı projesi, bölgesel enerji jeopolitiğinde Türkiye'yi dışlayan bir eksen oluşturma çabası olarak değerlendirilmektedir.

İsrail'in adaya yönelik ilgisinin ekonomik boyutu da göz ardı edilmemelidir. İsraili yatırımcıların GKRY'deki gayrimenkul sektöründe artan varlığı ve İsrail şirketlerinin adanın offshore bankacılık sistemindeki aktif rolü, ekonomik nüfuz alanı oluşturma stratejisinin parçaları olarak görülebilir. Bu ekonomik entegrasyon, uzun vadede siyasi ve askeri işbirliğinin daha da derinleşmesine zemin hazırlamaktadır.

Diğer yandan, resmi İsrail politikası, Arz-ı Mevut söylemini siyasi bir doktrin olarak benimsediğini açıkça kabul etmemektedir. İsrail'in Kıbrıs politikası, daha çok pratik güvenlik kaygıları, enerji iş birliği ve Türkiye'nin bölgedeki etkinliğini dengeleme stratejisi üzerine kurulu görünmektedir. Ancak, Netanyahu hkmetinin son dönemdeki agresif yerleşim politikası ve genişleme eğilimi, bu teorik çerçevenin tamamen göz ardı edilemeyeceğini düşündürmektedir.

4.2. İngiltere'nin Küresel Stratejisinde Kıbrıs'ın Hayati Rolü: Post-Brexit Dönemde İngiltere'nin Akdeniz Vizyonu

Brexit sonrası dönemde İngiltere, küresel rolünü yeniden tanımlama çabasında olduğu bir süreçte, tarihi sömürgelerinden biri olan Kıbrıs'a yönelik ilgisini dikkat çekici biçimde artırmıştır. Ada zerindeki İngiliz egemenlik bölgeleri (Akrotiri ve Dikelya), İngiltere'nin Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki askeri operasyonları için vazgeçilmez bir lojistik ve istihbarat merkezi işlevi görmektedir. Bu sler, İngiltere'nin "Global Britain" vizyonu çerçevesinde, AB'den ayrılmamanın getirdiği jeopolitik kayıpları telafi etmek için kritik öneme sahiptir.

İngiltere için Kıbrıs'ın stratejik değeri, birkaç boyutta ele alınabilir. İlk olarak, Akrotiri ss, Royal Air Force'nin Ortadoğu'daki operasyonlarının omurgasını oluşturmaktadır. Özellikle Suriye ve Irak'taki IşİD hedeflerine yönelik hava saldırılarında bu s, merkezi bir konumda olmuştur. İkinci olarak, bu sler, İngiltere'nin Rusya ve İran gibi "hasım aktörlerin" faaliyetlerini izlemek için kullandığı istihbarat toplama merkezleridir. Akrotiri'deki elektronik dinleme tesisleri, Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'deki iletişimi izleme kapasitesine sahiptir.

Daha az bilinen ancak kritik bir diğer faktör ise İngiltere'nin nükleer caydırıcılık stratejisinde Kıbrıs'ın rolüdür. İngiliz denizaltılarının Doğu Akdeniz'deki hareketlerinde bu üsler, lojistik destek noktaları olarak işlev görmektedir. Ayrıca, İngiltere'nin küresel casusluk ağının (MI6 ve GCHQ) Ortadoğu operasyonlarında Kıbrıs'ın merkezi bir konumu bulunmaktadır. Öyle ki, bazı raporlara göre Dikelya üssü, bölgedeki en kapsamlı sinyal istihbaratı merkezlerinden biridir.

Brexit sonrası dönemde İngiltere'nin Kıbrıs politikasında gözlenen en önemli değişim, adada daha proaktif bir tutum benimsemesidir. Londra, bir yandan Kıbrıs sorununun çözümünde arabulucu rolünü sürdürürken, diğer yandan adanın enerji potansiyelinden pay alma çabasıdadır. İngiliz enerji devi BP'nin Kıbrıs açıklarındaki doğalgaz aramalarına ilgisi, bu stratejinin ekonomik boyutunu oluşturmaktadır.

5. Küresel Çatışma Senaryolarında Kıbrıs'ın Kritik Önemi

5.1. Muhtemel Bir Dünya Savaşı Bağlamında Stratejik Değerlendirme

Uluslararası ilişkilerdeki mevcut gerilimler ve son on yılda yaşanan jeopolitik paradigma değişimi, küresel çatışma senaryolarını daha görünür hale getirmiştir. İran'ın nükleer programı çerçevesinde Batı ile yaşadığı gerginlik, Çin'in Tayvan ve Güney Çin Denizi'ndeki agresif tutumu ve Rusya'nın Ukrayna'daki varlığı, bölgesel çatışmaların küresel bir savaşa evrilmeye potansiyelini artırmaktadır. Böyle bir senaryoda Kıbrıs Adası, eşsiz coğrafi konumu nedeniyle olağanüstü stratejik değer kazanacaktır.

Olası bir küresel çatışmada Kıbrıs, Süveyş Kanalı ve Doğu Akdeniz'deki deniz ticaret yollarının kontrolü bakımından kilit bir konuma sahiptir. Ada, Avrupa'dan Ortadoğu ve Asya'ya uzanan askeri lojistik hatlarının güvenliğinde belirleyici rol oynayacak bir "deniz kalesi" niteliğindedir. NATO'nun Rusya'ya karşı Karadeniz'deki caydırıcılık stratejisinde, Kıbrıs'ın sunduğu derinlik ve konuşlanma imkânı paha biçilemez değerdedir.

kapatması durumunda, Ortadoğu petrolünün alternatif güzergâhları bakımından Kıbrıs çevresindeki deniz yolları hayati önem kazanacaktır. Benzer şekilde, Çin'in "İnci Dizisi Stratejisi" kapsamında Akdeniz'deki varlığını artırma çabaları, adanın NATO ittifakı için değerini daha da artırmaktadır.

Askeri teknolojiadaki gelişmeler de adanın stratejik değerini yükseltmektedir. Uzun menzilli füze sistemleri ve modern hava savunma sistemleriyle donatılmış bir Kıbrıs, Doğu Akdeniz, Levant ve Kuzey Afrika üzerinde geniş bir kontrol alanı sağlayabilir. Bu bağlamda, adayı kontrol eden tarafın, bölgesel güç dengesinde belirleyici bir üstünlük elde edeceği açıktır.

Kıbrıs'ın siber savaş ve elektronik istihbarat kapasitesi de göz ardı edilmemelidir. Ada, coğrafi konumu sayesinde Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki elektronik iletişimi izlemek için ideal

bir noktadadır. Özellikle İngiliz üslerinde konuşlandırılmış olan gelişmiş dinleme sistemleri, olası bir çatışma durumunda kritik istihbarat avantajı sağlayacaktır.

5.2. Türkiye'nin Trump Dönemi Stratejisi ve Avrupa'nın Tepkisi: Değişen Dengeler ve Diplomasi Sanatı

Donald Trump'ın ABD başkanlığına dönüşü, Türkiye'nin dış politika hamlelerinde yeni bir dönemin başlangıcı olarak değerlendirilmektedir. Trump'ın ilk döneminde Türkiye ile geliştirdiği kişisel diplomasi ve karşılıklı anlayış zemini, Ankara'nın Washington ile ilişkilerini yeniden güçlendirme potansiyeli taşımaktadır. Bu durumun en doğrudan yansımalarından biri, Kıbrıs politikasında görölmektedir.

Türkiye'nin Trump yönetimiyle geliştirdiği yakın ilişkiler, AB ve İngiltere için stratejik bir belirsizlik yaratmaktadır. Ankara'nın Washington ile yeniden güçlenen bağları, özellikle Doğu Akdeniz ve Kıbrıs politikasında daha özgüvenli bir tutum sergilemesine imkân tanımaktadır. AB açısından bu durum, Türkiye'nin "öngörülemez" bir aktör haline gelmesi ve bölgede kendi inisiyatifini kullanma potansiyelinin artması anlamına gelmektedir.

Avrupa Birliği, küresel güç hiyerarşisinde eski stratejik önemini yitirme endişesiyle, Kıbrıs üzerindeki etkisini koruma ve Türkiye'yi pasivize etme stratejisi izlemektedir. Bu stratejinin temel hedefi, Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarından pay alma ve bölgede ABD karşısında nispi özerkliğini koruma çabasıdır. AB'nin GKRY üzerinden yürüttüğü politika, esasen Washington'a karşı bir "yumuşak dengeleme" girişimi olarak okunabilir.

2025 yılının Nisan ayında Özbekistan'ın Semerkant kentinde düzenlenen I. Avrupa Birliği–Orta Asya Zirvesi'nin hemen ardından gelen Türk Devletleri Teşkilatı üyelerinin KKTC

konusundaki açıklamaları, bu stratejinin somut bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Zirvede AB'nin sunduğu 12 milyar Euro'luk yatırım paketi, Orta Asya ülkelerinin GKRY lehine pozisyon almalarında etkili olmuş olma ihtimali kuvvetle muhtemeldir. Bu hamle, AB'nin Türkiye'yi bölgesel müttefiklerinden izole etme ve diplomatik manevra alanını daraltma stratejisinin bir parçasıdır.

İngiltere ise Brexit sonrası "Global Britain" vizyonu çerçevesinde Kıbrıs'taki varlığını güçlendirmeye çalışmaktadır. Londra, bir yandan AB ile stratejik ortaklığını sürdürürken, diğer yandan ABD-Türkiye yakınlaşmasının bölgedeki güç dengesini değiştirmesinden endişe etmektedir. İngiltere'nin tutumu, geleneksel dengede kalma politikasının bir uzantısı olarak, hem Türkiye ile ilişkilerin korunması hem de adada elde ettiği tarihsel ayrıcalıkların sürdürülmesi ekseninde şekillenmektedir.

5.2. Türk Devletleri ve Kıbrıs

4 Nisan 2025 Semerkant Zirvesi bu anlamda çok önemli olup 1. AB-Orta Asya Zirvesi vesilesiyle Kıbrıs konusu hukuki boyutlarıyla yeniden gündeme gelmiştir. Bu zirveye Özbekistan'ın ev sahipliğinde Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan liderleri ile AB Konseyi ve Komisyonu başkanları katılmıştır. Zirve sonunda yayınlanan ortak deklarasyonun Kıbrıs ile ilgili bölümü, Türkiye ve KKTC'de dikkatle izlenmiştir. Deklarasyonun 3. maddesi tüm devletlerin bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygıyı vurgularken; 4. maddede BM Güvenlik Konseyi'nin 541 (1983) ve 550 (1984) sayılı kararlarına atıf yapılarak bu ilkelere bağlılık teyit edilmiştir. Zirvede hazır bulunan Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve ev sahibi Özbekistan liderleri, imzaladıkları ortak bildiride açıkça "KKTC'nin tanınmaması" yönündeki BM kararlarına uyacaklarını belirtmişlerdir. Bu durum, KKTC'de ve Türkiye'de büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır. Zira söz konusu Türkistan ülkelerinin hepsi Türkiye ile yakın kültürel bağlara sahip Türk cumhuriyetleri olmanın çok daha ilerisinde Türk Devletleri Teşkilatı çatısı altında ekonomiden, askeri ve kültürel iş birliklerine uzanan boyutta çok yönlü yakınlaşma süreci içindedir. Ortak tarih yazımı da aynı şekilde gündemdedir. Türkiye ve Kuzey Kıbrıs 'a (KKTC) destek vermelerini ya da en azından bu konuda tarafsız kalmalarını beklerken en beteri ile karşılaşmıştır.

Uluslararası hukuk açısından bakıldığında, Semerkant deklarasyonundaki ifadeler yeni bir hukuki karar getirmemekle birlikte mevcut BM kararlarına bağlılığı yeniden hatırlatmaktadır. Ortak metinde "tüm bölgesel iş birliği yapılarına katılımın, BM kararlarına uygun olması gerektiği" ifade edilerek, dolaylı şekilde KKTC'nin uluslararası platformlarda yer almasına karşı çıkmıştır. Bu tutum, BM kararlarına saygı çerçevesinde gerekçelendirilse de Türkiye cephesinde dost ve kardeş ülkelerin Kıbrıs Türklerinin meşru haklarına duyarsız kaldığı şeklinde yorumlanması çok da şaşırtıcı değildir. Nitekim deklarasyonda atıf yapılan 541 sayılı BM kararı, KKTC'nin bağımsızlık ilanını "yasa dışı" ilan ederek tüm ülkelere KKTC'yi tanımama çağrısı yapmıştır. 550 sayılı karar ise KKTC ile Türkiye arasındaki diplomatik faaliyetleri (ör. büyükelçi atanması) yasa dışı saymakta ve Maraş bölgesinin eski sahipleri dışında iskân edilmemesini,

BM yönetimine bırakılmasını talep etmektedir. Semerkant Zirvesi'nde Türkistan Türk Devletleri liderleri bu kararlara bağlılıklarını duyurarak Kıbrıs Rum yönetimine dolaylı destek vermiş olup bunu hali hazırdaki mevcut veriler işığında izah etmek şu an için mümkün görünmemektedir.

Türkiye Dışışleri ve KKTC makamları, söz konusu gelişmeye karşı resmi düzeyde sert bir tepki vermemeyi tercih etmiştir. Ancak uzmanlar bu sessizliği, yaşanan hayal kırıklığının derinliğine bağlamaktadır. Prof. Dr. Nasuh Uslu gibi yorumcular, "Türk devletlerinden birinin kırmızı çizgisinin ihlali halinde nasıl tepki vereceğini düşünmek gerekir" diyerek, KKTC konusunda Türkiye'nin milli çıkarlarının zedelendiğini ve Türk dünyası ile ilişkilerde güven duygusunun sarsıldığını belirtmiştir. Ancak mevcut bu gelişmeler Türkiye'yi Kıbrıs politikası konusunda bazı strateji değişikliklerine gitmeye zorlayabilir. Uluslararası hukuk açısından Türkiye, 1960 Garanti Anlaşması gereği hala Kıbrıs'ın tamamının bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve anayasal düzenini koruma sorumluluğunu vurgulayarak adada iki ayrı devleti savunmaktadır. Semerkant deklarasyonu ise buna karşı Kıbrıs'ın tek egemen devlet olduğu paradigmasını pekiştirmektedir. Türkiye'nin bu hukuki görüş ayrılığını aşmak için daha yaratıcı diplomasi ve uluslararası hukuk tezlerini devreye sokması gerektiği açıktır. Dışışleri Bakanı Hakan Fidan bu denli travmatik bir olayı 24 Nisan 2025'de yaptığı basın toplantısında şu cmlerle ile geçiştirmeye çalışmıştır: *"Orta Asya devletlerinin Kıbrıs bağlamında attıkları son adımlara dair görüşlerinin sorulması zerine Fidan, Orta Asya lkelerinin kapasite gelişimi, çalışma ve ilerlemelerinin küresel aktörlerin ve Avrupa Birliği'nin (AB) dikkatini çektiğini belirtti. Fidan, bunun kendileri açısından "anlaşılabilir bir durum" olduğunu dile getirerek "Ancak bu karşılıklı ilginin AB tarafından istismar edilmeye çalışıldığını gördüğümüz alanlar da var. Elbette biz bu gelişmeleri tüm boyutlarıyla yakından takip ediyoruz. Gerekli girişimleri yapıyoruz. Dostlarımızla temas halindeyiz, görüş alışverişi halindeyiz, bilgilendirme halindeyiz." değerlendirmesinde bulundu... Burada başka bir problem olduğuna işaret eden Fidan, "Bu son olaydan hareketle aramızı bozmak isteyen bazı çevreler bu sorunu bizim açıktan kamuoyunda tartışmamızı istiyorlar. Biz prensip olarak ailevi konuları kamuoyu önünde tartışmamayı tercih ediyoruz. Türk dünyasıyla aramızı bozmak isteyenlerin manipülasyonları bu açıdan başarılı olmayacak."* Anadolu Ajansı.

Buradaki sorun şudur: İşler bu noktaya gelene kadar Türk Devlet yetkilileri ne yapmıştır? Bu duruma mni olmak ve ilgili lkeleri ikna etmek için herhangi bir teşebbüs ya da girişimde bulunulmuş mudur? Ya da fısıltılarla ifade edildiği üzere bu işten KKTC'nin ve Türkiye'nin bilgisi olup ilerleyen günlerde olumlu istikamette gelişmelerin olması mümkün müdür vb? u sorular ne yazık ki an itibarı ile cevaplanması mümkün olmayan sorulardır. Bu raporun hazırlandığı süreçte Maraş Bölgesinin tamamen yerleşime açılması kararının açıklanması, Türkiye'nin karşı hamlesi olarak değerlendirilebilecek önemdedir.

Genel olarak bu konuya bakıldığında **Türk Devletleri Teşkilatı** cephesinde karmaşık bir tablo karşımıza çıkmaktadır. TDT (eski adıyla Türk Konseyi), Kasım 2022'de KKTC'yi **gözlemci ye** olarak kabul ederek tarihi bir adım atmıştır. Bu karar, Türkiye'nin yoğun diplomatik

çabaları sayesinde alınmış ve Kıbrıs Türk halkı tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Nitekim dönemin TDT Zirvesi'ne KKTC Cumhurbaşkanı Ersin Tatar davet edilerek Türk dünyasıyla sembolik bütünleşme sergilenmiştir. Ancak bu ilerlemeye rağmen, Semerkant Zirvesi olayı göstermiştir ki, Türkistan Türk cumhuriyetleri uluslararası platformlarda KKTC'yi fiilen dışlayan politikalarını sürdürme eğilimindedir. Türk Devletleri Teşkilatı'nda yer alan ülkelerin Güney Kıbrıs Rum Kesimi'ni tanımaları yeni olmayıp Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan 1992'de; Özbekistan 1997'de, Türkmenistan 2007'de Rum Kesimi ile diplomatik ilişki kurmuştur. Kazakistan ilk büyükelçisini Ocak 2025'te atayarak Rum Kesimi'nde büyükelçilik açmıştır. Özbekistan ve Türkmenistan ise Roma büyükelçilerini son 1 yılda Güney Kıbrıs'a akredite ederek 4 Nisan'da AB ile yapılacak zirve öncesinde büyükelçi atamalarını tamamlamışlardır (CNN Türk). Yani zirveden hemen önce Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan'ın Kıbrıs Cumhuriyeti (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi) nezdinde büyükelçilik açmaları dikkat çekicidir. Böylece TDT üyesi üç ülke, KKTC'yi tanımamak bir yana, diplomatik olarak Rum hükümetini muhatap alacaklarını netleştirmişlerdir. Bu durum Türk kamuoyunda "kardeşlerimizin ihaneti" gibi sert ifadelerle eleştirilmiştir. Ancak ilgili Türk devletleri kendi pencerelerinden haklı olduklarını iddia ederek uluslararası hukuk normlarına uyduklarını ve AB ile ilişkilerini öncelediklerini dile getirmektedir. Özellikle AB'nin zirvede söz konusu Türk Devletleri'ne 12 milyar avruluk yatırım vaadinde bulunduğu ve buna karşılık bu ülkelerin KKTC'yi tanımama taahhüdüne zorlandığı iddiası hali hazırda bir söylenti olarak da olsa gündeme düşmüş bulunmaktadır. Bu iddia doğruysa, ilgili Türk Devletlerinin ekonomik çıkarlar uğruna KKTC'ne ve Türkiye'ye verdikleri gayri resmî desteği geri çektiklerini düşünmek mümkündür. Bu durumda yine akla Türkiye'nin ihmalkâr davrandığı düşüncesi gelmekte olup, kendilerini kavmiyetçilik noktasında Kazak ve Kırgız, Özbek, Türkmen kimlikleri üzerinden tanımlayarak, Türk üst kimliğini kabulde zorlanan ilgili ülkelerin davranışlarının şaşırtıcı olmadığı gerçeğidir.

5.4. Türk Devletleri Teşkilatı ve İslam Dünyası: Tutumlar ve Çifte Standartlar

Kıbrıs meselesinde Türkiye'nin en çok hayal kırıklığına uğradığı konulardan biri, dost ve kardeş olarak gördüğü bazı ülkelerin KKTC konusunda sergilediği **çekimser veya karşıt tutum**lardır. Özellikle **Türk Devletleri Teşkilatı (TDT)** üyesi Türkistan Türk Devletleri ve genelde **İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT)** üyesi ülkeler, KKTC'ye retorik düzeyde sempati gösterse de somut adımlar atmaktan kaçınmaktadırlar. Bu durum sıkça **çifte standart** eleştirilerine yol açmaktadır.

Öncelikle, **İslam dünyasının tutumuna** bakılırsa: İİT, 1979'dan bu yana KKTC'yi "Kıbrıs Müslüman Türk Toplumu" veya "Kıbrıs Türk Devleti" adıyla gözlemci statüsünde kabul etmektedir. Teşkilatın hemen her zirve bildirisinde Kıbrıs Türk halkının maruz kaldığı haksız izolasyonların kaldırılması çağrısı yer almaktadır. Ancak bugüne dek hiçbir İslam ülkesi (Türkiye haricinde) KKTC'yi resmen tanımaya cesaret edememiştir. 1983'te KKTC'nin ilanı sonrasında Pakistan ve Bangladeş kısa süreliğine tanıma sinyali vermiş ancak yoğun uluslararası baskı ile geri adım atmışlardır. Birçok İslam ülkesi, benzer şekilde Filistin davasında gösterdikleri

hassasiyeti Kıbrıs Türkleri için göstermedikleri için eleştirilmektedir. Özellikle de "Müslüman dayanışması" ilkesi gereği KKTC'nin yalnız bırakılmaması beklenirken, siyasi ve ekonomik çıkarlar ağır basarak bu ülkeler **BM kararlarına uyma gerekçesiyle** KKTC'yi yok saymayı sürdürmektedirler. Bu tutum, İslam dünyası içindeki tutarsızlığı açık bir şekilde ifşa etmekte olup toplum önünde azınlık hakları ve İslam dayanışması savunulurken, Kıbrıs Türkleri gibi ezici çoğunluğu Müslüman olan bir topluma uygulanan ambargolara son verilmesi hususunda yeterince çaba gösterilmemektedir. Sonuç olarak İİT bünyesinde KKTC'ye desteğin sınırlı kaldığını, sadece **Doğu Türkistan, Keşmir** gibi konularda sözlü destek verilmesiyle yetinildiğini söylemek mümkündür. Bu süreç içinde İİT'nin 2004 Annan Planı sonrası Türk tarafına uygulanan izolasyonun kaldırılması için AB'ne çağrı yapmış olmasını olumlu ancak etkisiz bir jest olarak hatırlanmakta da fayda vardır.

Bu tabloda **çifte standart** olduğunu görmezden gelmek mümkün değildir. Türkiye, yıllardır İslam ve Türk dünyası ülkelerine mevcut problemlerinde güçlü destek verirken söz konusu KKTC olunca aynı dayanışmanın gösterilmediği ortadadır. Azerbaycan, Türkiye'nin en yakın müttefiki olmasına rağmen, Ermenistan işgalindeki Dağlık Karabağ'ın geçmişte tek taraflı bağımsızlığını ilan etmesi (sözde Dağlık Karabağ Cumhuriyeti) riski nedeniyle KKTC'yi tanımaktan imtina etmiş olup böyle bir adımın Ermenistan'ın Karabağ'ı tanımaya yol açabileceği endişesi hakimdir. Türkiye de bunu anlayışla karşılamıştır. Keza Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan gibi ülkeler de kendi toprak bütünlükleri (örneğin Kazakistan'daki Rus azınlık veya Özbekistan'ın Karakalpak bölgesi gibi meseleler) konusunda hassas olduklarından, ayrılıkçı hareketlere mesafe koyma düşüncesiyle KKTC'yi tanımamışlardır. **Bu noktada Türkiye'nin yaklaşımı**, Kıbrıs Türk halkının ayrılıkçı değil, ortaklık düzeni bozulduğu için kendi kaderini tayin hakkını kullanan bir halk olduğunu vurgulama şeklinde süregelmiştir. Ancak uluslararası toplum 1964'ten beri Rum yönetimini adanın tek temsilcisi saydığı için ne yazık ki Türkiye'nin söz konusu bu tezi yeterince kabul görmemiştir.

Türkiye, Türk ve İslam dünyasındaki bu çifte standardı gidermek amacıyla çok taraflı girişimlerini sürdürmeye devam etmelidir. Örneğin, **Türk Devletleri Teşkilatı** içinde KKTC'nin konumunu güçlendirecek adımlar (ekonomik forumlara katılım, kültürel etkileşim programları) teşvik edilmelidir. Nitekim 2023'te Kazakistan'ın başkenti Astana'da yapılması planlanan TDT zirvesine KKTC'nin davet edilmemesi eleştirilere yol açmış, bunun Batı'nın baskısıyla olduğu belirtilmiştir. Türkiye, bu tür baskılara karşı çıkarak KKTC'nin Türk dünyasıyla entegrasyonunu savunmaya devam etmelidir. İslam İş Birliği Teşkilatı nezdinde de KKTC'nin gözlemci statüsünün yükseltilmesi veya KKTC'de daha görünür İİT projeleri (yardım, eğitim, kültür) geliştirilmesi sağlanabilir. Özetle, **dost ülkelerin söylem-eylem tutarsızlığına** karşı Türkiye hem ikili diplomasiyle hem de kamu diplomasisiyle KKTC'nin haklı davasını anlatmaya devam etmelidir. Aksi halde, Kıbrıs Türk halkında da bu ülkelere karşı güvensizlik ve kırınglık derinleşecektir.

5.5. Türkiye Öncelikli Neler Yapabilir?

Türkiye, artık KKTC'nin uluslararası tanınması hedefi doğrultusunda klasik diplomasi yöntemlerinin ötesine geçmeli, enerji, medya, akademi ve kamu diplomasisini etkin şekilde kullanarak çok boyutlu bir tanıtım stratejisi izlemelidir. Bu strateji uzun soluklu, sabırlı ve kararlı bir siyasi iradeyle desteklenmelidir. Bu süreçlerin hemen hemen hepsini Güney Kıbrıs fazlasıyla uygulamış olduğu için bu noktaya gelmiş olup Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin (GKRY), son yıllarda özellikle enerji alanında çeşitli ülkelerle önemli ikili anlaşmalar imzalamış olması dikkat çekicidir. Bu anlaşmalar, Doğu Akdeniz'deki doğal gaz rezervlerinin keşfi ve değerlendirilmesiyle birlikte bölgesel enerji iş birliklerini güçlendirmeyi hedeflemektedir.

1. Mısır ile Enerji Anlaşmaları:

2025 yılının şubat ayında, GKRY ve Mısır arasında iki önemli enerji anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmalar, GKRY'nin Münhasır Ekonomik Bölgesi'nde (MEB) yer alan Afrodit ve Kronos gaz sahalarının geliştirilmesini ve bu sahalarından çıkarılacak doğal gazın Mısır'a taşınarak orada sıvılaştırılıp Avrupa pazarlarına ihraç edilmesini öngörmektedir. Afrodit sahası için Chevron, NewMed Energy ve Shell; Kronos sahası için ise Total Energies ve Eni şirketleriyle iş birliği yapılmaktadır.

2. Yunanistan ile Elektrik Bağlantısı:

GKRY ve Yunanistan, "Great Sea Interconnector" projesi kapsamında, iki ülke arasında deniz altından geçecek yüksek voltajlı bir elektrik kablosu ile enerji ağlarını birbirine bağlamayı planlamaktadır. Bu proje, GKRY'nin enerji izolasyonunu sona erdirmeyi ve Avrupa'nın elektrik şebekesine entegrasyonunu sağlamayı amaçlamaktadır.

3. İsrail ile Enerji İş Birliği:

GKRY, İsrail ile de enerji alanında iş birliği yapmaktadır. Özellikle EuroAsia Interconnector projesi kapsamında, İsrail, GKRY ve Yunanistan arasında elektrik şebekelerinin birbirine bağlanması hedeflenmektedir. Bu proje, Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarının Avrupa'ya ulaştırılmasında stratejik bir rol oynamaktadır.

4. ABD ile Enerji İş Birliği:

GKRY, ABD'li enerji şirketleri Exxon Mobil ve Chevron ile de iş birliği içerisinde. Bu şirketler, GKRY'nin MEB'inde hidrokarbon arama ve çıkarma faaliyetlerinde bulunmaktadır. Ayrıca, GKRY ve ABD arasında enerji güvenliği ve altyapı geliştirme konularında da iş birlikleri sürdürölmektedir. Bu ikili anlaşmalar ve iş birlikleri, GKRY'nin enerji kaynaklarını değerlendirmesi ve bölgesel enerji merkezine dönüşme hedefi doğrultusunda önemli adımlar olarak değerlendirilmektedir.

5- Birleşik Arap Emirlikleri İş birliği

GKRY ile (BAE) arasında enerji alanında çeşitli iş birlikleri ve görüşmeler bulunmaktadır. Bu ilişkiler, özellikle doğal gaz arama ve elektrik bağlantı projeleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Daha detaylı bakacak olursak:

1. BAE'nin devlet enerji şirketi ADNOC (Abu Dhabi National Oil Company), GKRY'nin Münhasır Ekonomik Bölgesi'nde (MEB) doğal gaz arama faaliyetlerine ilgi göstermektedir. 2024 yılı Kasım ayında GKRY Enerji Bakanı George Papanastasiou, ADNOC'un GKRY'nin doğalgaz sektörüne olan ilgisini doğrulamış, ancak henüz resmi bir teklif sunulmadığını belirtmiştir.

2. **TAQA'nın Elektrik Bağlantı Projesine Katılımı:** BAE merkezli enerji şirketi TAQA (Abu Dhabi National Energy Company), GKRY'nin Avrupa ile enerji bağlantısını sağlayacak olan "Great Sea Interconnector" projesine yatırım yapma niyetindedir. Bu proje, GKRY'yi Avrupa elektrik şebekesine bağlamayı ve enerji izolasyonunu sona erdirmeyi amaçlamaktadır.

3. **BP ve ADNOC Ortaklığıyla Doğu Akdeniz'de İş Birliği:**2024 yılı ağustos ayında, BP ve ADNOC temsilcileri, GKRY Enerji Bakanlığı yetkilileriyle Doğu Akdeniz'deki doğal gaz yatırımları konusunda görüşmelerde bulunmuşlardır. Bu görüşmeler, bölgedeki enerji potansiyelinin değerlendirilmesi ve olası iş birliklerinin ele alınması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Özetle, GKRY ile BAE arasındaki enerji iş birlikleri, doğal gaz arama ve elektrik bağlantı projeleri gibi stratejik alanlarda ilerlemektedir. Bu iş birlikleri, Doğu Akdeniz bölgesindeki enerji dinamiklerini ve uluslararası ilişkileri etkileme potansiyeline sahip olup aynı durum Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için de potansiyel bir avantaja dönüştürülebilir.

5.6. Türkiye-KKTC zerk Devlet Anlaşması nerisi: Hukuki ve Siyasi Analiz

Semerkant Zirvesi sonrasında KKTC'nin tanınma umutlarına vurulan darbe, Kuzey Kıbrıs'ta ve Türkiye'de farklı gözüm arayışlarını gündeme getirmiştir. Bu bağlamda en dikkat gkici önerilerden biri, gazeteci-yazar **Sabahattin İsmail** tarafından ortaya atılan **Türkiye-KKTC zerk Devlet Anlaşması** fikridir. İsmail, AB ve Batı'nın baskılarıyla kardeş ülkelerin bile KKTC'yi yok saydığı bir ortamda, Türkiye'nin radikal bir adım atarak KKTC ile entegrasyonunu resmileştirmesi gerektiğini savunmuştur.

Önerinin z şudur: Türkiye ile KKTC arasında imzalanacak bir anlaşmayla, KKTC **içişlerinde özerk** bir devlet olacak; ancak **dışışleri, savunma ve enerji** konularında Türkiye'ye bağlı hareket edecektir. Bu formül, bir tür "*zel statülü birlik*" yaratacaktır. KKTC kendi parlamentosu, hükümeti ve yerel idaresiyle devam edecek fakat uluslararası temsil, dış politika ve askeri konular tamamen Türkiye'nin şemsiyesi altına girecektir. Sabahattin İsmail, bu fikrin ilk olarak merhum Başbakan **Bülent Ecevit** tarafından gündeme getirildiğini hatırlatmıştır. Nitekim 1990'larda Ecevit, Kıbrıs'ta federasyon imknsız hale gelirse KKTC ile "kademeli entegrasyon" seçeneğinin düşünülebileceğini söylemişti. İsmail'e göre bugün gelinen noktada da benzer bir tarihi adım gerekmiştir ve "tanınmayı engelleyenlere verilecek en anlamlı yanıt, Türkiye-KKTC entegrasyonunu her alanda bir adım daha ileri götürmektir" demektedir. Hatta daha da ileri giderek, **Hatay örneğini** anımsatmakta ve eğer dünyadan bütünüyle mit kesilirse KKTC'nin tıpkı 1939'da Hatay'ın Türkiye'ye katılması gibi ilhaka

gidebileceğini belirtmektedir. Bu söylemdeki amaç, uluslararası topluma bir nevi **ülmatom** vermektir: *"KKTC'nin bağımsız devlet olarak tanınmasını engellemeye son verin, yoksa tamamen Türkiye'ye bağlanmasını tercih edeceğiz."* Böylece tanımama politikasını yürütenlerin tercih yapmaya zorlanacağını iddia etmektedir.

Bu önerinin **hukuki sonuçları** oldukça karmaşıktır. Öncelikle, 1960 Londra-Zürih anlaşmalarına göre Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bütünüyle veya kısmen başka bir devletle birleşmesi (Enosis veya taksim) yasaklanmıştır. Türkiye de bu anlaşmaların tarafıdır. Dolayısıyla KKTC'nin Türkiye ile birleşmesi, **1960 Garanti Anlaşması'na aykırı** bir durum teşkil edebilir. Türkiye yıllarca Yunanistan'ın Enosis girişimlerine bu maddeye dayanarak karşı çıkmışken, şimdi kendisinin KKTC'yi ilhak etmesi uluslararası hukukta ciddi eleştirilere hedef olacaktır. BM Güvenlik Konseyi'nin 541 ve 550 sayılı kararları da sadece KKTC'nin bağımsızlığını değil, adanın taksimine yönelik her türlü girişimi yasa dışı saymaktadır. Dolayısıyla, Özerk Devlet Anlaşması modeli uygulandığında BM tarafından *"ayrılıkçı hareketlerin sürdürülmesi"* olarak algılanacak ve muhtemelen kınanacaktır. Hatta Türkiye'ye karşı yaptırımlar dahi gündeme gelebilir. Özellikle AB ile ilişkiler kopma noktasına gelebilir; zira AB, Kıbrıs'ın toprak bütünlüğünü ihlal eden bir anlaşmayı kabul etmeyecektir.

Öte yandan, **siyasi sonuçlar** açısından bakarsak: Böyle bir hamle, Kıbrıs Rum tarafının ve Yunanistan'ın tepkisini doruğa çıkaracaktır. Muhtemelen yıllardır askıda duran müzakereler tamamen sona erer ve adadaki kalıcı bölünme pekişir. Uluslararası alanda KKTC'nin Türkiye'nin bir parçası haline geldiği algısı oluşacağından, ileride bağımsız tanınma ihtimali de ortadan kalkar. Bununla birlikte, Kuzey Kıbrıs'taki halkın önemli bir kesiminin de bu konuda çekinceleri vardır; zira **Türkiye'nin bir ili/bölgesi** konumuna düşmek istemeyen, kendi kimliğini korumak isteyen Kıbrıslı Türkler bulunmaktadır. KKTC'de muhalefetteki birçok parti, bütünleşme yerine bağımsız kimliğin korunmasını savunur. Dolayısıyla Türkiye ile Özerk Devlet Anlaşması yapılması iç politikada da tartışma yaratacaktır.

Ancak bu modelin savunucuları, dünyada benzer örneklerin varlığına dikkat çekerek bunun meşru görülebileceğini iddia ediyor. *"Dünyada birçok örneği vardır"* sözüyle kastedilen modeller aşağıda ele alınmıştır. Hong Kong-Çin ilişkisi veya Faroe Adaları-Danimarka ilişkisi gibi örnekler KKTC için ilham kaynağı olarak sunulmaktadır. Özerk Devlet formülü, bağımsızlık mücadelesini yürüten Kıbrıs Türk halkının esasen egemenliklerinden vazgeçmeleri anlamına geldiği için geleneksel politikacılar tarafından temkinle karşılanmıştır. Ancak tanınma konusunda sürekli duvara çarpılması halinde, ileride bu seçeneğin ciddiyetle tartışılabileceğini söylemek yanlış olmaz.

Türkiye açısından ise "Özerk Devlet Anlaşması" stratejik bir kumardır: Kıbrıs'ın kuzeyini tamamen kendi kontrolüne alarak jeopolitik kazanımlar elde edebilir, fakat uluslararası alanda izolasyona uğrayabilir. Bu nedenle Ankara, şimdilik bu öneriyi resmi politikası haline getirmiş değildir. Daha çok **pazarlık kozu** veya son çare olarak gündeme gelmektedir. Hukuken olmasa da fiilen Türkiye ile KKTC zaten çok entegredir; Özerk Devlet anlaşması bu

fiili durumu resmileştirecektir. Burada önemli olan, Kıbrıs Türk halkının rızasıdır. Eğer bir gün Kıbrıs Türkleri referandumla Türkiye'ye entegrasyonu onaylar ise, o noktada Türkiye de bunu değerlendirebilir. Fakat şu aşamada, Türkiye'nin resmi söylemi *"KKTC egemen bir devlettir"* şeklindedir ve iki ayrı devlet çözümüne bağlı kalınacağı vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, Özerk Devlet Anlaşması önerisi uluslararası sistem açısından **yeni bir meydan okuma** anlamına gelir ve dengeleri kökten değiştirebilir. Bu yüzden, ancak diğer tüm diplomatik seçenekler tükendiğinde masaya getirilebilecek bir seçenek olarak görülmelidir.

Entegrasyon ve İltihak Modelleri: Uluslararası Örnekler

Türkiye-KKTC ilişkisine dair olası modeller tartışılırken, dünyadaki benzer örnekler de mukayese konusu olmaktadır. Tarihte ve günümüzde farklı entegrasyon veya özerklik formülleriyle çözülmüş egemenlik sorunları vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

1-Avusturya-Macaristan (Dual Monarşi) Modeli (1867-1918): Avusturya ve Macaristan'ın tek bir çatı altında birleştii, imparatorun aynı zamanda Macaristan Kralı olduğu bu yapı iki ayrı devletin birliğiydi. *Ausgleich* (Uzlaşma) adı verilen 1867 anlaşmasıyla kurulan bu düöalite, her iki ülkenin iç işlerinde bağımsız ancak dışışleri ve savunma politikalarında **ortak** hareket etmesini öngörmüştü. Nitekim Viyana ve Budapeşte hükümetleri ayrı ayrı yasama organlarına sahipken, dışışleri ve savaş bakanlıkları **ortak bakanlıklar** olarak imparatora bağlı faaliyet gösteriyordu. Ayrıca maliyeyi koordine etmek için ortak bir maliye bakanlığı da bulunmaktaydı. Bu model, egemenliği paylaşma örneği olarak anılır. KKTC ile Türkiye arasında düşünölen özerk devlet formölü de benzer biçimde, KKTC'nin iç işlerinde serbest fakat dış politika ve savunmada Ankara'ya bağlı olmasını öngörmektedir. Avusturya-Macaristan modeli o dönem dengeleri bir süre idare etmiş ancak nihayetinde I. Dünya Savaşı sonunda dağılmıştır. Yine de Kıbrıs özelinde *egemenlik paylaşımı* fikrine bir tarihi referans noktası oluşturmaktadır.

2-Çin – Hong Kong Modeli (1997 ve sonrası): Bir ülke iki sistem formölüyle Hong Kong, Çin Halk Cumhuriyeti'ne *özel idari bölge* olarak bağlanmışır. 1997'deki devir anlaşmasına göre Hong Kong, 50 yıl boyunca geniş bir özerkliğe sahip olacak, kendi ekonomik ve hukuki sistemini koruyacak ancak nihai egemenlik Pekin'e ait olacaktır. **Hong Kong Temel Yasası**'na göre Çin Merkezi Halk Hükümeti, Hong Kong'un **dış ilişkilerinden ve savunmasından sorumludur**, bunun dışındaki konularda Hong Kong kendi yasama ve yürütme yetkilerine sahiptir. "Tek ülke, iki sistem" prensibiyle Hong Kong'un kendi para birimi, gümrük sınırı, hukuk düzeni, çok partili meclisi bulunurken; devlet başkanı olarak Çin devlet başkanı kabul edilir ve ulusal güvenlik, diplomasi gibi konularda son söz Pekin'dedir. Bu model, KKTC ile Türkiye arasında düşünölen formüle çok benzemektedir: KKTC de Türkiye'nin parçası sayılacak ama kendi demokratik yönetimini sürdürecektir. Hong Kong örneği gösteriyor ki, bir bölgeye iç özerklik verilirken merkezi hükümet savunma ve dış ilişkileri tek elde tutabilir. Ancak Hong

Kong deneyimi son yıllarda Pekin'in müdahaleleri nedeniyle özerkliğin aşıldığı eleştirileriyle gündeme gelmiştir. Bu da özerklik modellerinin garantisinin zor olabileceğini göstermektedir.

3-Danimarka – Faroe Adaları Modeli: Faroe Adaları, Danimarka Krallığı'na bağlı **özerk bir ülkedir**. 1948'te kazanılan özerklik ile Faroe Adaları kendi meclisine, hükümetine ve yerel yasalarına sahiptir. Danimarka ise savunma, dışişleri, yüksek yargı, para politikası ve vatandaşlık konularını elinde tutmaktadır. Faroe Adaları kendi bayrağını kullanıp içişlerinde tam yetkilidir. Hatta dış ticaret ve balıkçılık gibi bazı alanlarda uluslararası anlaşmalara kendi adıyla taraf olabilme hakkında sahiptir. Ancak nihai egemenlik Danimarka Kraliyetindedir ve Faroe'li'ler Danimarka vatandaşlığı taşımaktadırlar. Bu model, **içişlerinde tam özerklik, dışişlerinde sınırlı özerklik** örneğidir. Kıbrıs Türkleri için de benzer bir düzenleme düşünüldüğünde, Türkiye benzeri bir garanti sağlayıcı rol oynayıp KKTC'ye geniş yerel özerklik tanıyabilir. Faroe Adaları modeli ayrıca KKTC'nin AB dışında kalıp Türkiye ile özel ilişki yürütmesine de benzemektedir (Faroe Adaları Danimarka'nın parçası olmasına rağmen AB üyesi değildir ve kendi ticaret rejimi vardır). Bu tip bir ilişki, uluslararası hukuk açısından Danimarka-Faroe örneğinde kabul görmektedir; benzeri bir formülün Türkiye-KKTC arasında uygulanması ise Kıbrıs Rum tarafının rızası olmadığı için kolay değildir.

4-Diğer Örnekler: Dünya üzerinde özerklik ve entegrasyonun farklı tezahürleri mevcuttur. Örneğin, *Greenland (Grönland)* Danimarka'ya bağlı başka bir özerk bölgedir ve 1985'te AB'den çıkmıştır. *Macau*, tıpkı Hong Kong gibi Çin'e bağlı özel idari bölgedir. *Aland Adaları*, Finlandiya'ya bağlı İsveççe konuşan özerk bir bölgedir ve uluslararası antlaşmalarla (1921 Cenevre) özel statüsü garanti altına alınmıştır. *Cook Adaları* ve *Niue* gibi Pasifik adaları, Yeni Zelanda ile serbest ilişki statüsünde yarı-bağımsız ülkelerdir. Bu örneklerin her biri, egemen devlet kavramının esnek uygulanabildiğini göstermektedir. Kimi yerlerde ülke içinde federatif çözüm (örn. *Tataristan*'ın Rusya içindeki konumu) kimi yerde konfederatif bağlar (örn. *Sırbistan-Karadağ* 2003-2006 arası gevşek federasyonu) görülmüştür.

Yukarıdaki modeller, KKTC için düşünülmeleri teklif edilen çözümlerin tamamen emsalsiz olmadığını ortaya koymaktadır. Elbette her ülkenin tarihi ve şartları farklıdır. Kıbrıs özelinde, uluslararası toplumun tek tanıdığı devlet Rumların liderliğindeki Kıbrıs Cumhuriyeti olduğundan, Türkiye-KKTC arasında Avusturya-Macaristan benzeri bir birlik ilan edilmesi dünyada **ikinci bir "Kıbrıs Cumhuriyeti"** yaratacaktır. Bu durumda hangisinin meşru olduğu tartışması daha da çetrefil hale gelebilir. Türkiye'nin resmen KKTC'yi kendine bağlaması durumunda, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ada üzerindeki egemenlik iddiası son bulmasa bile fiilen Kuzey Kıbrıs Türkiye'nin bir parçası haline gelecektir. Bu, **Kırım'ın Rusya tarafından ilhakı** gibi örneklerle de kıyaslanabilir ki; uluslararası hukuk bunu net bir biçimde yasa dışı saymaktadır. Dolayısıyla entegrasyon modelleri konuşulsa da uygulamada büyük riskler barındırmakta olsa da bu tartışmalar KKTC'nin geleceğine dair düşünce egzersizleri olarak değer taşımaktadır. Türkiye, uygun modeli seçerken hem Kıbrıs Türk halkının iradesini hem de kendi ulusal çıkarlarını göz önünde bulundurmak zorundadır.

5.7. Diplomaside Pragmatizm: Geçici Gerilimlerin Ötesinde Düşünmek: Uzun Vadeli Stratejik Vizyon ve Yeni Fırsatlar

Uluslararası ilişkilerde kalıcı dostluklar veya düşmanlıklar değil, *kalıcı çıkarlar* vardır. Bu klasik realizm ilkesi, Türkiye'nin Kıbrıs meselesindeki tutumunda da belirleyici olmalıdır. Nitekim Türk dış politikasının son dönemdeki genel eğilimi, ideolojik katılıktan ziyade pragmatik esnekliğe doğru evrilmiştir. Bu bağlamda, Türk Devletleri Teşkilatı üyelerinin KKTC konusundaki tutumlarına yönelik Ankara'nın gösterdiği ölçülü tepki, bu pragmatizmin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Ancak Maraş'ın tam olarak yerleşime açılması da zamanlama açısından isabetli olarak görülmüş ve Türkiye'nin bu gelişmeler karşısında atak pozisyon alacağını göstermiştir.

Diplomasi sanatında kırgınlık ve küslüğe yer yoktur. Tersine, stratejik sabır ve soğukkanlılık, uzun vadeli çıkarların korunmasında en etkili araçlardır. Türkiye'nin şu aşamada sergilediği temkinli yaklaşım, ABD'deki Trump yönetiminin politikalarının netleşmesini ve olası bir Trump'ın Türkiye ziyaretini bekleme stratejisinin bir parçasıdır. Bu süreçte Ankara, gereksiz gerilimlere girmekten kaçınarak, uluslararası alanda manevra alanını korumaya çalışmaktadır.

Stratejik düşüncenin temelinde, kısa vadeli tepkisellikten ziyade uzun vadeli vizyoner planlama yatar. Türk Devletleri Teşkilatı Aksakallar Konseyi'nin 1-2 Mayıs 2025'te KKTC'de toplanması, Türkiye'nin Türk dünyası ile bağlarını koparmadan ve gereksiz bir kutuplaşmaya yol açmadan, kendi tezini sabırla anlatma çabasını göstermektedir. Bu tür sembolik jestler, diplomatik köprüleri açık tutarken, KKTC'nin uluslararası izolasyonunu aşamalı olarak kırma stratejisinin parçalarıdır.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın KKTC'deki yeni Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nın açılışını yapması da benzer bir stratejik mesaj içermektedir. Bu hamle, bir yandan Türkiye'nin KKTC'ye desteğinin sürdüğünü gösterirken, diğer yandan uluslararası topluma "kalıcılık" mesajı vermektedir. Ankara, böylece adanın kalıcı bölünmüşlüğü'nün uluslararası kabulünü artırma yönünde adımlar atmaktadır.

Diplomaside başarı, büyük ölçüde zamanlamanın doğru seçilmesine bağlıdır. Türkiye'nin şu aşamada sakin ve ölçülü bir tutum sergilemesi, küresel güç dengelerindeki değişimlerin netleşmesini beklemek ve en uygun müdahale anını yakalamak açısından rasyonel bir seçimdir. İlerleyen dönemde, Trump yönetimiyle kurulacak olası stratejik iş birliği, Kıbrıs konusunda Türkiye'nin elini güçlendirecek potansiyel gelişmelerden biridir.

Son tahlilde, Türkiye'nin Kıbrıs politikasının başarısı, duygusal tepkilerden uzak, gerçekçi bir stratejik vizyona dayanmasıyla mümkün olacaktır. Uluslararası ilişkilerde güven inşası ve iş birliği zemini yaratma, zaman alan ve sabır gerektiren süreçlerdir. Ankara'nın mevcut tutumu, bu stratejik olgunluğun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Diplomaside en kalıcı zaferler, savaş meydanlarında değil, müzakere masalarında ve uzun vadeli stratejik planlamayla kazanılır.

SONUÇ

Kıbrıs Adası, tarih boyunca olduğu gibi günümüzde de uluslararası güç mücadelesinin odak noktalarından biri olmaya devam etmektedir. Adanın jeostratejik konumu, enerji potansiyeli ve küresel güvenlik dengesindeki rolü, onu 21. yüzyılın en değerli stratejik varlıklarından biri haline getirmiş olup Türkiye açısından da sadece tarihi ve kültürel sebeplerden dolayı değil hayati düzeyde önemli kılmaktadır. Bu değerlendirmeler ışığında, adanın geleceğinin, bölgesel güç dengelerinden ziyade küresel jeopolitik rekabet tarafından şekillendirileceği öngörülmektedir. Buna Suriye, Gazze ve de ABD'nin Çin'in **Bir Kuşak Bir Yol (Belt and Road Initiative- BRI)** projesine alternatif olarak **Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomik Koridoru (IMEC)** adlı oluşturduğu yeni ticaret güzergahı da dahildir. Bu koridor, **Hindistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Ürdün, İsrail ve Avrupa** üzerinden geçerek küresel ticaretin yönünü değiştirmeyi hedeflemekte olup Doğu Akdeniz ve doğal olarak Kıbrıs'ı daha da önemli hale getirmektedir. Bölgemizde yaşanan birçok problem bu yolla yakından ilgilidir. IMEC'in temel amaçları:

1-Çin'in BRI projesine karşı alternatif bir ticaret yolu oluşturmak.

2-Hindistan ve Avrupa arasındaki ticaret bağlantılarını güçlendirmek.

3-Orta Doğu'nun lojistik ve enerji merkezleri olarak rolünü artırmaktır.

Bu proje, **2023 G-20 Zirvesi'nde** duyurulmuş olup ABD'nin 21. Yı küresel ticaret üzerindeki etkisini artırmayı amaçlamaktadır. Türkiye ise **Kalkınma Yolu Projesi** ile kendi alternatif güzergahını öne çıkarma çabasıdadır. Bu kapsamda, Türkiye, Irak, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) arasında anlaşma imzalanmış olup bölgesel **ticaret ve ulaşım koridoru** oluşturmayı amaçlayan büyük ölçekli bir altyapı girişimi başlatılmıştır.

Projenin Temel Unsurları

1. 1200 Kilometrelik demir yolu ve otoyol ağı ile Türkiye'nin Basra Körfezi'ndeki Büyük Fav Limanı'na bağlanması hedeflenmektedir.
2. Türkiye, Irak ve Körfez ülkeleri arasında ticaretin hızlanmasını sağlayarak Avrupa ve Asya arasındaki bağlantıyı güçlendirecektir.
3. 17 milyar dolarlık yatırım ile bölgesel ekonomik kalkınmayı desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Stratejik Önemi

1. Yeni İpek Yolu olarak tanımlanan proje, Süveyş Kanalı ve diğer kritik deniz yollarına alternatif bir güzergâh sunuyor.
2. Bölgesel rekabeti artırarak Körfez ülkeleriyle ekonomik iş birliklerini güçlendirebilir.

Bu proje, ABD'nin Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomik Koridoru (IMEC) girişimine karşı Türkiye'nin sunduğu alternatif güzergahlardan biri olarak değerlendirilmekte olup ABD 'nin

belli bir noktada ikna edilmesi gerekmektedir. Bu plan kapsamında da Kıbrıs yine öne çıkmaktadır.

İsrail'in genişleme stratejisi, İngiltere'nin post-Brexit vizyonu, olası bir küresel çatışma senaryosu ve Trump döneminin Türk-Amerikan ilişkilerine etkisi, Kıbrıs'ın stratejik önemini farklı açılardan artıran faktörlerdir. Bu dinamikler, adanın sadece Türk-Yunan ikili sorunu olmaktan çıkıp, çok boyutlu bir küresel mücadele alanına dönüştüğünü göstermektedir.

Türkiye'nin bu karmaşık denklemde başarılı olması, stratejik sabrı, diplomatik esnekliği ve uzun vadeli vizyoner planlamayı bir arada yürütebilmesine bağlıdır. Kısa vadeli gerilimler ve duygusal tepkiler yerine, kalıcı stratejik çıkarlara odaklanan bir dış politika yaklaşımı, Kıbrıs meselesinde Türkiye'nin elini güçlendirecektir. Sonuç olarak, "yeni dünya düzeninde Kıbrıs'ın değişen konumu, Türkiye için hem zorluklar hem de fırsatlar sunmaktadır. Bu süreçte başarı, stratejik derinliği olan, sabırlı ve çok boyutlu bir diplomasi anlayışıyla mümkün olacaktır.

KIBRIS DOSYASI JEOSTRATEJİK ÖNEMİ ve TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİ 2025

TEMEL POLİTİKA RAPORU

Bu raporun amacı, Anahtar Parti'nin, Kıbrıs Adası'nın jeostratejik önemini, güncel uluslararası konumunu ve Türk Dünyası ile olan ilişkiler çerçevesinde Türkiye'nin karşılaştığı diplomatik, güvenlik ve hukuki dinamikleri bütüncül bir bakışla analiz etmektir.

ORTAK AKIL İLERİ TÜRKİYE

ANAHTAR PARTİ

AR-GE ve PARTİ İÇİ EĞİTİM OKULU BAŞKANLIĞI

anahtararge

anahtararge

Hilal Mah. Rabindranath Tagore Cd.
No:66, 06550 Çankaya - Ankara - Türkiye

www.anahtarparti.org | arge@anahtarparti.org